

WIJ WILLEM ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

Voorstel van wet [[]]
, houdende regels over de verdeling van pensioen bij scheidingen vanaf 2021 (Wet pensioenverdeling bij scheiding 2021)

Allen die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is nieuwe regels te stellen voor de verdeling van pensioen bij scheiding;
Zo is het dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

HOOFDSTUK 1. Begripsbepalingen en toepassingsbereik

Artikel 1. Begripsbepalingen

1. Voor de toepassing van deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

- a. basisregistratie personen: de basisregistratie personen, bedoeld in artikel 1.2 van de Wet basisregistratie personen;
- b. ouderdomspensioen: pensioen bij wijze van inkomensvoorziening bij ouderdom;
- c. overeenkomst: huwelijkse voorwaarden of een schriftelijk gesloten overeenkomst met het oog op de scheiding;
- d. partnerpensioen: pensioen ten behoeve van de echtgenoot of geregistreerde partner wegens het overlijden van de andere echtgenoot, waaronder begrepen bijzonder partnerpensioen ten behoeve van de echtgenoot of geregistreerde partner;
- e. pensioen: ouderdomspensioen of partnerpensioen;
- f. scheiding: echtscheiding of scheiding van tafel en bed dan wel beëindiging van een geregistreerd partnerschap anders dan door de dood, vermissing of omzetting van een geregistreerd partnerschap in een huwelijk;
- g. tijdstip van scheiding:
 - 1°. ingeval van echtscheiding dan wel beëindiging van een geregistreerd partnerschap anders dan door de dood, vermissing of omzetting van een geregistreerd partnerschap in een huwelijk: de datum van inschrijving van de beschikking in de registers van de burgerlijke stand;
 - 2°. ingeval van scheiding van tafel en bed: de datum van inschrijving van de beschikking in het huwelijksgoederenregister, aangewezen in artikel 116 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek;
- h. uitvoeringsorgaan: de natuurlijke of rechtspersoon, die tot verdeling van pensioen gehouden is;
- i. werkgever: de werkgever van de tot verdeling verplichte echtgenoot.

2. Voor de toepassing van deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt mede verstaan onder:

- a. aanspraak op pensioen: uitzicht op pensioen;

- b. echtgenoot: eerdere echtgenoot dan wel geregistreerde partner of eerdere geregistreerde partner;
 - c. hertrouwen: het aangaan van een huwelijk na een geregistreerd partnerschap, het aangaan van een geregistreerd partnerschap na een huwelijk, het opnieuw aangaan van een geregistreerd partnerschap of verzoening na een scheiding van tafel en bed;
 - d. huwelijk: geregistreerd partnerschap;
 - e. huwelijkse periode: periode van geregistreerd partnerschap;
 - f. huwelijkse voorwaarden: voorwaarden van een geregistreerd partnerschap;
 - g. huwelijkssluiting: registratie van een partnerschap;
 - h. huwelijksvermogensregime: partnerschapsvermogensregime;
 - i. ouderdomspensioen: een herberekend arbeidsongeschiktheidspensioen of een uit hoofde van ziekte of gebreken ingevolge de in artikel 2, eerste lid, onderdeel c, genoemde wet toegekend pensioen dat naar dienstdtijd is berekend, een en ander met ingang van de dag waarop de pensioengerechtigde leeftijd, bedoeld in artikel 7a, eerste lid, van de Algemene Ouderdomswet, is bereikt.
3. Voor de toepassing van deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt onder pensioen niet verstaan een ingegaan tijdelijk pensioen of een aanspraak op tijdelijk pensioen op grond van regelingen ingevolge welke alleen een recht op uitkering van pensioen bestaat indien aan betrokkenen aansluitend aan hun dienstverband dat tijdelijk pensioen wordt dan wel zal worden uitgekeerd.

Artikel 2. Toepassingsbereik

1. Deze wet is van toepassing op pensioen ingevolge:
 - a. de Pensioenwet;
 - b. een pensioenregeling van een directeur-grootaandeelhouder als bedoeld in artikel 1 van de Pensioenwet;
 - c. de bij of krachtens de Kaderwet militaire pensioenen vastgestelde bepalingen;
 - d. de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers;
 - e. de Wet verplichte beroepspensioenregeling;
 - f. de Samenloopregeling Indonesische pensioenen 1960;
 - g. de Wet aanpassing pensioenvoorzieningen Bijstandskorps; of
 - h. een regeling die naar aard en strekking met de voorgaande regelingen overeenkomt.
2. Het eerste lid geldt ongeacht het recht dat van toepassing is op het huwelijksvermogensregime van de echtgenoten.
3. Indien op het huwelijksvermogensregime van de echtgenoten Nederlands recht van toepassing is, is de wet voorts van toepassing op pensioenen ingevolge een buitenlandse pensioenregeling die niet is een pensioenregeling als bedoeld in het eerste lid.

HOOFDSTUK 2. Verdeling van pensioen

Artikel 3. Pensioenverdeling

1. In geval van scheiding heeft een echtgenoot recht op verdeling van het pensioen dat de andere echtgenoot tijdens het huwelijk heeft opgebouwd, tenzij de echtgenoten dit recht bij overeenkomst hebben uitgesloten.
2. In afwijking van het eerste lid wordt het pensioen niet verdeeld indien:
 - a. op basis van de tijdens het huwelijk opgebouwde aanspraak op ouderdomspensioen de uitkering op jaarbasis op de reguliere ingangsdatum minder zal bedragen dan het op basis van artikel 66 van de Pensioenwet bepaalde bedrag; of
 - b. de echtgenoten binnen 6 maanden na het tijdstip van scheiding hertrouwen.
3. Nadat de scheiding is opgenomen in de basisregistratie personen informeert het uitvoeringsorgaan de echtgenoten tijdig, schriftelijk, over de verdeling van het pensioen en over de termijn voor het doorgeven van afwijkende afspraken. Indien de scheiding

niet wordt opgenomen in de basisregistratie personen verstrekt het uitvoeringsorgaan deze informatie, nadat de echtgenoten de scheiding hebben gemeld.

4. Het uitvoeringsorgaan is bevoegd om de kosten van een verdeling voor de helft aan ieder der echtgenoten in rekening te brengen dan wel in mindering te brengen op de aan hen uit te betalen bedragen.

5. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld over:

- a. de berekening van het te verdelen pensioen;
- b. de berekening en het recht op uitbetaling van het pensioen in geval van waardeoverdracht als bedoeld in artikel 1 van de Pensioenwet, alsmede hetgeen daarmee overeenkomt in de andere pensioenwetten of regelingen, bedoeld in artikel 2, eerste lid;
- c. de informatieverstrekking; en
- d. de kosten.

Artikel 4. Conversie

1. Het uitvoeringsorgaan gaat over tot verdeling van het pensioen door conversie tenzij de echtgenoten binnen zes maanden na het tijdstip van de scheiding een gewaarmerkt afschrift of uittreksel van de overeenkomst aan het uitvoeringsorgaan hebben overgelegd waarin afwijkende afspraken staan.

2. Bij de verdeling van het pensioen door conversie wordt de helft van het tijdens de huwelijkse periode opgebouwde ouderdomspensioen en de helft van het tijdens de huwelijkse periode opgebouwde partnerpensioen omgezet in een zelfstandige aanspraak op ouderdomspensioen voor de tot verdeling gerechtigde echtgenoot.

3. In afwijking van het eerste lid geldt een termijn van twee maanden na het tijdstip van de scheiding bij een scheiding na de ingang van het ouderdomspensioen.

4. Het eerste lid is niet van toepassing:

- a. indien de scheiding niet wordt opgenomen in de basisregistratie personen;
- b. bij pensioen als bedoeld in artikel 1, tweede lid, onderdeel i; en
- c. bij pensioen als bedoeld in artikel 2, derde lid.

5. Het uitvoeringsorgaan informeert de beide echtgenoten over de conversie en over de aan beide toekomstige pensioenaanspraken.

Artikel 5. Verevening

1. Het uitvoeringsorgaan gaat over tot verdeling van het pensioen door verevening indien de echtgenoten bij overeenkomst verevening in plaats van conversie hebben afgesproken. Het uitvoeringsorgaan gaat ook tot verevening over indien artikel 4, vierde lid, van toepassing is.

2. Bij verdeling van het pensioen door verevening krijgt de tot verdeling gerechtigde echtgenoot recht op uitbetaling van de helft van het tijdens de huwelijkse periode door de andere echtgenoot opgebouwde ouderdomspensioen.

3. Indien artikel 4, vierde lid, van toepassing is blijft verevening op grond van het tweede lid achterwege indien de echtgenoten binnen een jaar na het tijdstip van de scheiding een gewaarmerkt afschrift of uittreksel van de overeenkomst aan het uitvoeringsorgaan hebben overgelegd waarin afwijkende afspraken staan.

4. De tot verevening gerechtigde echtgenoot heeft recht op uitbetaling van het ouderdomspensioen door het uitvoeringsorgaan tenzij sprake is van pensioen als bedoeld in artikel 4, vierde lid, onderdeel c. Indien de scheiding niet wordt opgenomen in de basisadministratie personen heeft de tot verevening gerechtigde echtgenoot recht op uitbetaling door het uitvoeringsorgaan indien de scheiding binnen een jaar na het tijdstip van de scheiding aan het uitvoeringsorgaan is gemeld. De tot verevening gerechtigde echtgenoot die geen recht op uitbetaling door het uitvoeringsorgaan heeft, heeft recht op uitbetaling door de tot verevening verplichte echtgenoot.

5. Indien het ouderdomspensioen voor of na ingang daarvan wordt verhoogd of verlaagd, wordt het bedrag dat voortvloeit uit het eerste lid verhoogd of verlaagd met een evenredig deel van de verhoging of verlaging van het pensioen.
6. Het uitvoeringsorgaan informeert de beide echtgenoten over de verevening en over de aan beide toekomstige pensioenaanspraken.

Artikel 6. Bijzondere bepalingen voor verevening

1. Voor de toepassing van wettelijke en andere bepalingen met betrekking tot beslag, inhouding, korting, de mogelijkheid om te beschikken over pensioen of een aanspraak op pensioen en een volmacht tot invordering van pensioen wordt het deel van het pensioen dat niet aan de tot verevening verplichte echtgenoot wordt uitbetaald geacht niet tot diens pensioen te behoren.
2. Afkoop in de zin van de toepasselijke regeling is slechts toegestaan indien met de pensioenbelangen van de tot verevening gerechtigde echtgenoot op redelijke wijze rekening is gehouden.

Artikel 7. Afwijkende afspraken

1. Echtgenoten die het recht op verdeling hebben uitgesloten of andere afwijkende afspraken hebben gemaakt verstrekken een gewaarmerkt afschrift of uittreksel van de overeenkomst aan het uitvoeringsorgaan. Indien de echtgenoten dit niet of niet tijdig doen kan de overeenkomst niet aan het uitvoeringsorgaan worden tegengeworpen, zelfs indien de overeenkomst ingeschreven was in het openbaar huwelijksgoederenregister, bedoeld artikel 116 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.
2. Naast uitsluiting van het recht op verdeling kunnen de afwijkende afspraken inhouden dat:
 - a. bij de verdeling geen conversie als bedoeld in artikel 3 wordt toegepast maar verevening als bedoeld in artikel 4;
 - b. de pensioenopbouw over een andere periode dan de huwelijkse periode wordt verdeeld, waarbij dit voor ouderdomspensioen en partnerpensioen dezelfde periode betreft; of
 - c. een ander deel dan de helft van de pensioenopbouw over de huwelijkse periode wordt verdeeld.
3. Indien een afwijkende afspraak als bedoeld in het tweede lid, onderdeel b en c, tot gevolg heeft dat meer pensioen wordt toebedeeld aan de tot verdeling gerechtigde echtgenoot, is de overeenkomst waarin deze afspraak is opgenomen slechts geldig indien het uitvoeringsorgaan zich bereid heeft verklaard hiermee in te stemmen.

Artikel 8. Directeur-grotoaandehouder

1. In afwijking van artikel 1, eerste lid, onderdeel f, respectievelijk onderdeel g, wordt onder scheiding respectievelijk tijdstip van scheiding in geval van scheiding van tafel en bed in dit artikel verstaan:
 - a. scheiding: ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed;
 - b. tijdstip van scheiding: de datum waarop het huwelijk is ontbonden na scheiding van tafel en bed.
2. Indien het huwelijk of geregistreerd partnerschap van een directeur-grotoaandehouder of gewezen directeur-grotoaandehouder als bedoeld in artikel 1 van de Pensioenwet eindigt door scheiding, verkrijgt zijn gewezen echtgenoot een aanspraak op het tijdens de huwelijkse periode door de directeur-grotoaandehouder opgebouwde partnerpensioen, tenzij artikel 3 wordt toegepast.
3. Het tweede lid is niet van toepassing, indien de directeur-grotoaandehouder en zijn echtgenoot bij overeenkomst afwijkende afspraken hebben gemaakt.
4. Het uitvoeringsorgaan verstrekt aan de gewezen echtgenoot een bewijs van diens aanspraak.

5. De aanspraak op partnerpensioen ten behoeve van de echtgenoot van een directeur-groootaandeelhouder kan zonder toestemming van die echtgenoot niet na afspraken tussen de directeur-groootaandeelhouder en het uitvoeringsorgaan of de werkgever worden verminderd.

Artikel 9. Inlichtingen

De echtgenoten, het uitvoeringsorgaan en de werkgever zijn gehouden desgevraagd elkaar over en weer die gegevens te verstrekken die noodzakelijk zijn voor de vaststelling van de rechten en verplichtingen die uit deze wet voortvloeien.

HOOFDSTUK 3. Wijzigingen in andere wetten

Artikel 10. Wijziging van de Pensioenwet

De Pensioenwet wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1 wordt als volgt gewijzigd:

1. In de definitie van afkoop wordt "de artikelen 55, zesde lid, 134 of 220b, tweede lid" vervangen door "de artikelen 55, zesde lid, 134, 220b, tweede lid of 220c, tweede lid".
2. In de definitie van bijzonder partnerpensioen wordt "artikel 57, eerste, tweede of derde lid" vervangen door "artikel 57, eerste lid".
3. In alfabetische volgorde worden de volgende begripsbepalingen ingevoegd:
 - *conversie*: conversie als bedoeld in artikel 3 van de Wet pensioenverdeling bij scheiding 2021 en artikel 5 van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding;
 - *verevening*: verevening als bedoeld in artikel 4 van de Wet pensioenverdeling bij scheiding 2021 en artikel 2 van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding.

B

Artikel 4 komt te luiden:

Artikel 4. Overeenkomstige toepassing bij pensioenconversie

Op een pensioenaanspraak die of een pensioenrecht dat een tot verdeling gerechtigde echtgenoot of geregistreerde partner door conversie verwerft is deze wet van overeenkomstige toepassing, met uitzondering van artikel 58 dat niet van overeenkomstige toepassing is en de artikelen 80 en 89 die van overeenkomstige toepassing zijn indien de pensioenregeling daarin voorziet.

C

Artikel 57 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:
 1. Indien de partnerrelatie van een deelnemer, gewezen deelnemer of gepensioneerde eindigt door scheiding, verkrijgt de gewezen partner van de deelnemer, gewezen deelnemer of gepensioneerde aanspraak op de helft van het tijdens de huwelijkse periode door de deelnemer, gewezen deelnemer of gepensioneerde opgebouwde en behouden partnerpensioen, tenzij conversie wordt toegepast. Onder de huwelijkse

periode wordt verstaan: de periode van het huwelijk, geregistreerd partnerschap of partnerschap in de zin van de pensioenregeling.

2. Het tweede en derde lid vervallen onder vernummering van het vierde tot en met zesde lid tot het tweede tot en met vierde lid.
3. In het tweede lid (nieuw) wordt "het eerste, tweede en derde lid" vervangen door "het eerste lid".
4. In het derde lid (nieuw) wordt "het eerste, tweede of derde lid" vervangen door "het eerste lid".
5. In het vierde lid (nieuw) wordt "het eerste of tweede lid" vervangen door "het eerste lid" en wordt "het eerste en tweede lid" vervangen door "het eerste lid".
6. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
 5. In afwijking van het eerste lid, verkrijgt de gewezen partner geen aanspraak op partnerpensioen, indien op basis van de opgebouwde aanspraak de uitkering van het partnerpensioen op jaarbasis op het tijdstip van de scheiding niet meer zal bedragen dan € 2,- per jaar en de pensioenuitvoerder geen aanspraak vaststelt.

D

In artikel 61, zesde lid, wordt "als bedoeld in artikel 2 van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding" vervangen door "jegens het uitvoeringsorgaan als bedoeld in artikel 2 van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding en artikel 5 van de Wet pensioenverdeling bij scheiding 2021".

E

Na artikel 61 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 61a. Keuzerecht uitruil bijzonder partnerpensioen in ouderdomspensioen

1. De gewezen partner met een aanspraak op een bijzonder partnerpensioen waarvan de uitkering op jaarbasis op het tijdstip van de scheiding of op 1 januari van het betreffende jaar na het jaar van de scheiding minder bedraagt dan het op basis van artikel 66, eerste lid, onderdeel a, bepaalde bedrag, heeft het recht om uiterlijk met ingang van de datum waarop het ouderdomspensioen ingaat of kan ingaan, in plaats van partnerpensioen te kiezen voor ouderdomspensioen.
2. De pensioenuitvoerder heeft jegens de gewezen partner het recht om een aanspraak op een bijzonder partnerpensioen als bedoeld in het eerste lid, binnen een jaar na de scheiding, uit te ruilen tegen een ouderdomspensioen indien de gewezen partner met de uitruil instemt.
3. De pensioenuitvoerder waarborgt dat bij gebruikmaking van het keuzerecht of de uitruil geen onderscheid gemaakt wordt tussen mannen en vrouwen door vaststelling van een ruilvoet of opbouwkeuzevoet.
4. De pensioenuitvoerder waarborgt bij de vaststelling van een ruilvoet of opbouwkeuzevoet dat voldaan wordt aan het vereiste van collectieve actuariële gelijkwaardigheid hetgeen inhoudt dat de collectieve actuariële waarde van het ouderdomspensioen dat komt in plaats van het partnerpensioen ongeacht de datum van de wijziging, ten minste gelijkwaardig is aan de op dezelfde grondslagen berekende collectieve actuariële waarde van dat partnerpensioen.

5. Een aanspraak op ouderdomspensioen op grond van dit artikel wordt gelijkgesteld met een pensioenaanspraak die of een pensioenrecht dat een tot verdeling gerechtigde echtgenoot of geregistreerde partner door conversie verwerft.

F

In artikel 64, eerste lid, onderdeel c, vervalt "op basis van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding".

G

Artikel 68 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt "tenzij dit recht op afkoop in de pensioen- en uitvoeringsovereenkomst is beperkt of uitgesloten" vervangen door "tenzij dit recht op afkoop in de pensioen- en uitvoeringsovereenkomst is beperkt of uitgesloten of de gewezen partner een verzoek tot uitruil doet of heeft gedaan".
2. In het tweede lid wordt "binnen zes maanden" vervangen door "binnen een jaar".

H

Artikel 79 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt "deelnemer of gewezen deelnemer" vervangen door "deelnemer, gewezen deelnemer of gewezen partner" en wordt "de artikelen 60 en 61" vervangen door "de artikelen 60, 61 en 61a".
2. In het tweede lid wordt "deelnemer of gewezen deelnemer" vervangen door "deelnemer, gewezen deelnemer of gewezen partner".

I

In de artikelen 85, eerste lid, onderdeel a, 86, eerste lid, onderdeel d, 87, tweede lid, onderdeel g, 88, onderdeel a en 89, onderdeel a, wordt "de tot verevening gerechtigde echtgenoot, bedoeld in artikel 2 van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding," vervangen door "de tot verevening gerechtigde echtgenoot".

J

In artikel 176, eerste lid, wordt "61, 62" vervangen door "61, 61a, 62".

K

Na artikel 220b wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 220c. Overgangsrecht Wet pensioenverdeling bij scheiding 2021

1. Artikel 57, zoals dat luidt met ingang van 1 januari 2021, is van toepassing op scheidingen vanaf 1 januari 2021.
2. Ingeval van een scheiding voor 1 januari 2021 heeft de pensioenuitvoerder het recht om een aanspraak op bijzonder partnerpensioen van een gewezen partner te laten vervallen indien op basis van de opgebouwde aanspraak de uitkering van het partnerpensioen op jaarbasis op het tijdstip van de scheiding niet meer zou bedragen

dan € 2,- per jaar. De pensioenuitvoerder die gebruik maakt van het recht, bedoeld in de eerste zin, informeert de gewezen partners hierover.

3. Artikel 61a is van toepassing indien de aanspraak op bijzonder partnerpensioen ontstaat als gevolg van een scheiding vanaf 1 januari 2021.

4. Indien een aanspraak op bijzonder partnerpensioen is ontstaan als gevolg van een scheiding voor 1 januari 2021 heeft de pensioenuitvoerder tot 1 januari 2023 het recht om een aanspraak op bijzonder partnerpensioen van een gewezen partner uit te ruilen in ouderdomspensioen indien op basis van de opgebouwde aanspraak de uitkering van het partnerpensioen op jaarbasis op 1 januari van het betreffende jaar minder bedraagt dan het op basis van artikel 66, eerste lid, onderdeel a, bepaalde bedrag en de gewezen partner instemt met de uitruil. Artikel 61a, derde, vierde en vijfde lid, is van toepassing.

5. Artikel 68, tweede lid, zoals dat luidt met ingang van 1 januari 2021, is van toepassing op scheidingen vanaf 1 januari 2021.

Artikel 11. Wijziging van de Wet verplichte beroepspensioenregeling

De Wet verplichte beroepspensioenregeling wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1, eerste lid, wordt als volgt gewijzigd:

1. In de definitie van afkoop wordt "de artikelen 66, zesde lid, 129 of 214a, tweede lid" vervangen door "de artikelen 66, zesde lid, 129, 214a, tweede lid of 214b, tweede lid".

2. In de definitie van bijzonder partnerpensioen wordt "artikel 68, eerste, tweede of derde lid" vervangen door "artikel 68, eerste lid".

3. In alfabetische volgorde worden de volgende begripsbepalingen ingevoegd:

- *conversie*: conversie als bedoeld in artikel 3 van de Wet pensioenverdeling bij scheiding 2021 en artikel 5 van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding;
- *verevening*: verevening als bedoeld in artikel 4 van de Wet pensioenverdeling bij scheiding 2021 en artikel 2 van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding.

B

In artikel 4a, eerste lid, en artikel 7, eerste en tweede lid, wordt "214a" vervangen door "214b".

C

Artikel 68 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. Indien de partnerrelatie van een deelnemer, gewezen deelnemer of gepensioneerd eindigt door scheiding, verkrijgt de gewezen partner van de deelnemer, gewezen deelnemer of gepensioneerd aanspraak op de helft van het tijdens de huwelijkse periode door de deelnemer, gewezen deelnemer of gepensioneerd opgebouwde en behouden partnerpensioen, tenzij conversie wordt toegepast. Onder de huwelijkse periode wordt verstaan: de periode van het huwelijk, geregistreerd partnerschap of partnerschap in de zin van de pensioenregeling.

2. Het tweede en derde lid vervallen onder vernumming van het vierde tot en met zesde lid tot het tweede tot en met vierde lid.
3. In het tweede lid (nieuw) wordt "het eerste, tweede en derde lid" vervangen door "het eerste lid".
4. In het derde lid (nieuw) wordt "het eerste, tweede of derde lid" vervangen door "het eerste lid".
5. In het vierde lid (nieuw) wordt "het eerste of tweede lid" vervangen door "het eerste lid" en wordt "het eerste en tweede lid" vervangen door "het eerste lid".
6. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
 5. In afwijking van het eerste lid, verkrijgt de gewezen partner geen aanspraak op partnerpensioen, indien op basis van de opgebouwde aanspraak de uitkering van het partnerpensioen op jaarbasis op het tijdstip van de scheiding niet meer zal bedragen dan € 2,- per jaar en de pensioenuitvoerder geen aanspraak vaststelt.

D

Artikel 71 komt te luiden:

Artikel 71. Overeenkomstige toepassing bij pensioenconversie

Op een pensioenaanspraak die of een pensioenrecht dat een tot verdeling gerechtigde echtgenoot of geregistreerde partner door conversie verwerft is deze wet van overeenkomstige toepassing, met uitzondering van artikel 69 dat niet van overeenkomstige toepassing is en de artikelen 88 en 97 die van overeenkomstige toepassing zijn indien de beroepspensioenregeling daarin voorziet.

E

In artikel 73, zesde lid, wordt "als bedoeld in artikel 2 van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding" vervangen door "jegens het uitvoeringsorgaan als bedoeld in artikel 2 van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding en artikel 5 van de Wet pensioenverdeling bij scheiding 2021".

F

Na artikel 73 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 73a. Uitruil bijzonder partnerpensioen in ouderdomspensioen

1. De gewezen partner met een aanspraak op een bijzonder partnerpensioen waarvan de uitkering op jaarbasis op het tijdstip van de scheiding of op 1 januari van het betreffende jaar na het jaar van de scheiding minder bedraagt dan het op basis van artikel 78, eerste lid, onderdeel a, bepaalde bedrag, heeft het recht om uiterlijk met ingang van de datum waarop het ouderdomspensioen ingaat of kan ingaan, in plaats van partnerpensioen te kiezen voor ouderdomspensioen.
2. De pensioenuitvoerder heeft jegens de gewezen partner het recht om een aanspraak op een bijzonder partnerpensioen als bedoeld in het eerste lid, binnen een jaar na de scheiding, uit te ruilen tegen een ouderdomspensioen indien de gewezen partner met de uitruil instemt.

3. De pensioenuitvoerder waarborgt dat bij gebruikmaking van het keuzerecht of de uitruil geen onderscheid gemaakt wordt tussen mannen en vrouwen door vaststelling van een ruilvoet of opbouwkeuzevoet.

4. De pensioenuitvoerder waarborgt bij de vaststelling van een ruilvoet of opbouwkeuzevoet dat voldaan wordt aan het vereiste van collectieve actuariële gelijkwaardigheid hetgeen inhoudt dat de collectieve actuariële waarde van het ouderdomspensioen dat komt in plaats van het partnerpensioen ongeacht de datum van de wijziging, ten minste gelijkwaardig is aan de op dezelfde grondslagen berekende collectieve actuariële waarde van dat partnerpensioen.

5. Een aanspraak op ouderdomspensioen op grond van dit artikel wordt gelijkgesteld met een pensioenaanspraak die of een pensioenrecht dat een tot verdeling gerechtigde echtgenoot of geregistreerde partner door conversie verwerft.

G

In artikel 76, eerste lid, onderdeel c, vervalt "op basis van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding".

H

Artikel 80 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt "tenzij dit recht op afkoop in de beroepspensioenregeling en uitvoeringsovereenkomst is beperkt of uitgesloten" vervangen door "tenzij dit recht op afkoop in de beroepspensioenregeling en uitvoeringsovereenkomst is beperkt of uitgesloten of de gewezen partner een verzoek tot uitruil doet of heeft gedaan".

2. In het tweede lid wordt "binnen zes maanden" vervangen door "binnen een jaar".

I

Artikel 87 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt "deelnemer of gewezen deelnemer" vervangen door "deelnemer, gewezen deelnemer of gewezen partner" en wordt "de artikelen 72 en 73" vervangen door "de artikelen 72, 73 en 73a".

2. In het tweede lid wordt "deelnemer of gewezen deelnemer" vervangen door "deelnemer, gewezen deelnemer of gewezen partner".

J

In de artikelen 93, eerste lid, onderdeel a, 94, eerste lid, onderdeel d, 95, tweede lid, onderdeel g, 96, onderdeel a en 97, onderdeel a, wordt "de tot verevening gerechtigde echtgenoot, bedoeld in artikel 2 van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding," vervangen door "de tot verevening gerechtigde echtgenoot".

K

In artikel 171, eerste lid, wordt "73, 74" vervangen door "73, 73a, 74".

L

Na artikel 214a wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 214b. Overgangsrecht Wet pensioenverdeling bij scheiding 2021

1. Artikel 68, zoals dat luidt met ingang van 1 januari 2021, is van toepassing op scheidingen vanaf 1 januari 2021.
2. Ingeval van een scheiding voor 1 januari 2021 heeft de pensioenuitvoerder het recht om een aanspraak op bijzonder partnerpensioen van een gewezen partner te laten vervallen indien op basis van de opgebouwde aanspraak de uitkering van het partnerpensioen op jaarbasis op het tijdstip van de scheiding niet meer zou bedragen dan € 2,- per jaar. De pensioenuitvoerder die gebruik maakt van het recht, bedoeld in de eerste zin, informeert de gewezen partners hierover.
3. Artikel 73a is van toepassing indien de aanspraak op bijzonder partnerpensioen ontstaat als gevolg van een scheiding vanaf 1 januari 2021.
4. Indien een aanspraak op bijzonder partnerpensioen is ontstaan als gevolg van een scheiding voor 1 januari 2021 heeft de pensioenuitvoerder tot 1 januari 2023 het recht om een aanspraak op bijzonder partnerpensioen van een gewezen partner uit te ruilen in ouderdomspensioen indien op basis van de opgebouwde aanspraak de uitkering van het partnerpensioen op jaarbasis op 1 januari van het betreffende jaar minder bedraagt dan het op basis van artikel 78, eerste lid, onderdeel a, bepaalde bedrag en de gewezen partner instemt met de uitruil. Artikel 73a, derde, vierde en vijfde lid, is van toepassing.
5. Artikel 68, tweede lid, zoals dat luidt met ingang van 1 januari 2021, is van toepassing op scheidingen vanaf 1 januari 2021

Artikel 12

In artikel 155 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek wordt "Wet verevening pensioenrechten bij scheiding" vervangen door "Wet pensioenverdeling bij scheiding 2021".

Artikel 13

In artikel 10 van Bijlage 2 van de Algemene wet bestuursrecht wordt in alfabetische volgorde ingevoegd "Wet pensioenverdeling bij scheiding 2021".

HOOFDSTUK 4. Overgangsrecht en slotbepalingen

Artikel 14. Overgangsrecht

Deze wet is niet van toepassing op een scheiding die heeft plaatsgevonden voor de datum van inwerkingtreding van deze wet.

Artikel 15

Deze wet wordt aangehaald als: Wet pensioenverdeling bij scheiding 2021.

Artikel 16

Deze wet treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren die zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,

De Minister voor Rechtsbescherming,

Memorie van toelichting

Algemeen

1. Inleiding

Bij een scheiding moeten over veel zaken afspraken worden gemaakt. Afspraken over kinderen, huisvesting en financiële middelen hebben de hoogste prioriteit. In veel gevallen ontbreekt het echter aan goede afspraken over het inkomen voor later, het pensioen. Maar pensioen is een vermogensbestandsdeel dat bij een scheiding ook als zodanig aan de orde moet komen.

De verdeling van pensioen bij scheiding heeft een wettelijke basis: de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding (Wvps). Naar aanleiding van een motie van het lid Van Weyenberg (D66) is de Wvps geëvalueerd.¹ Kort samengevat blijkt uit de evaluatie² dat de wet beperkt gebruikt wordt, te vaak nog onbekend is bij burgers en scheidingsprofessionals en dat de uitvoering voor verbetering vatbaar is. Door de huidige opzet van de wet hebben mensen er onvoldoende baat bij als zij niet zelf in actie komen.

Op 8 maart 2018 is de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitkomst van de evaluatie.³ Uit de evaluatie blijkt dat de Wvps nog altijd een meerwaarde heeft, maar dat de opzet van de wet verbetering behoeft. Bovendien behoeft de wet vernieuwing om te kunnen voldoen aan de eisen van de huidige tijd. Er is een aantal wijzigingen voorgesteld dat hierin moet voorzien. Dit wetsvoorstel bevat de uitwerking van deze wijzigingsvoorstellen. De nieuwe regels zijn van toepassing op scheidingen vanaf de inwerkingtreding van dit wetsvoorstel. Voor de inzichtelijkheid is er daarom voor gekozen om een nieuwe wet op te stellen: de Wet pensioenverdeling bij scheiding 2021 (Wps 2021). Op deze manier is duidelijk welke wet op een scheiding van toepassing is. De nieuwe regels gelden niet voor scheidingen die vóór 1 januari 2021, zijnde de beoogde datum van inwerkingtreding van dit wetsvoorstel, zijn afgerond.

Leeswijzer

De knelpunten van de bestaande wet- en regelgeving voor verdeling van pensioen bij scheiding worden in hoofdstuk 2 nader uiteengezet. Mede aan de hand van de evaluatie van de wet en twee bijbehorende rapporten⁴ van SEO Economisch Onderzoek (hierna het SEO-rapport) en het Actuarieel Genootschap (hierna het AG-rapport) worden in dat hoofdstuk oplossingsrichtingen beschreven en geanalyseerd. Hoofdstuk 3 tot en met 6 bevatten een toelichting op de voorgestelde wijzigingen. In hoofdstuk 3 komt conversie als nieuwe standaardmethode voor verdelen aan de orde. Hoofdstuk 4 gaat over introduceren van een nieuw automatisme voor de pensioenuitvoerder: *nee, tenzij* wordt *ja, tenzij*. In hoofdstuk 5 wordt toegelicht waarom de periode waarover het bijzonder partnerpensioen wordt berekend wordt beperkt. Hoofdstuk 6 sluit de rij van toelichtingen met grenzen voor het verdelen van het ouderdomspensioen en bijzonder partnerpensioen. In hoofdstuk 7 worden de financiële gevolgen beschreven, inclusief regeldruk. Hoofdstukken 8 en 9 gaan respectievelijk over het ontvangen advies en de consultatie van het wetsvoorstel, het overgangsrecht en de inwerkingtreding.

¹ Kamerstukken II 2015/16, 32043, nr. 336.

² Kamerstuk 2018D18478

³ Kamerstukken II 2017/18, 32043, nr. 393.

⁴ Bijlagen bij de evaluatie: SEO-rapport Kamerstuknr. 2018D18480, AG-rapport Kamerstuknr. 2018D18479.

2. Aanleiding en hoofdelementen van het wetsvoorstel

2.1 Hoe zit de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding in elkaar?

In de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding is geregeld dat ouderdomspensioen dat tijdens het huwelijk of geregistreerd partnerschap⁵ is opgebouwd, wordt verdeeld tussen beide partners ongeacht het huwelijksvermogensregime. Beide ex-partners hebben wederzijds recht op de helft van het tijdens de huwelijkse periode opgebouwde ouderdomspensioen. In de huwelijkse voorwaarden of het echtscheidingsconvenant kan worden afgesproken van pensioenverdeling af te zien. Ook kunnen de ex-partners ervoor kiezen om af te wijken van deze standaardverdeling door een andere periode van pensioenopbouw te nemen (korter of langer dan de huwelijkse periode) of een andere verdeling dan 50-50 af te spreken. Ex-partners kunnen er bij scheiding ook voor kiezen om het ouderdomspensioen (onvoorwaardelijk) te splitsen (conversie).

De standaard verdeelmethode is verevening. Bij verevening krijgt de verdelingsgerechtigde (de partner die niet zelf het ouderdomspensioen heeft opgebouwd) een voorwaardelijk recht op ouderdomspensioen, waarbij alle beslissingen van de verdelingsplichtige (de ex-partner die het ouderdomspensioen heeft opgebouwd) – bijvoorbeeld over de ingangsdatum van het pensioen - leidend zijn en uitbetaling afhankelijk is van het leven van de verdelingsplichtige. Op grond van de Pensioenwet⁶ wordt het opgebouwde partnerpensioen op de scheidingsdatum afgesplitst in een bijzonder partnerpensioen ten behoeve van de verdelingsgerechtigde. Bij conversie daarentegen ontstaat een eigen aanspraak op ouderdomspensioen voor de verdelingsgerechtigde en is deze niet langer afhankelijk van de verdelingsplichtige. Het opgebouwde partnerpensioen wordt meegenomen in de conversie, er ontstaat geen recht op bijzonder partnerpensioen.

De verdelingsgerechtigde kan een recht op uitbetaling van de verevende pensioenaanspraken jegens de pensioenuitvoerder krijgen als er binnen twee jaar na de scheiding via het daarvoor opgestelde formulier⁷ een mededeling van scheiding aan de pensioenuitvoerder wordt gedaan, inclusief eventueel afwijkende verdeelafspraken. Als deze melding niet of niet tijdig is gedaan, heeft de verdelingsgerechtigde op grond van de wet nog steeds recht op verevening van de pensioenaanspraken, maar zal hij of zij uitbetaling hiervan zelf met de ex-partner (verdelingsplichtige) moeten regelen.

In de Wvps is om administratieve redenen tevens geregeld dat een ouderdomspensioen niet wordt verevend als de pensioenaanspraak voor de verdelingsgerechtigde onder de afkoopgrens⁸ uit zou komen.

2.2 Waarom knelt de bestaande wet?

Uit de evaluatie van de Wvps⁹ blijkt dat de wet goed werkt in die gevallen waarin de ex-partners tijdens de scheiding een bewuste keuze maken over de verdeling van het

⁵ Voor de leesbaarheid wordt hierna enkel nog naar een scheiding na een huwelijk verwezen. Daar waar afwijkende afspraken gelden voor een geregistreerd partnerschap wordt dit expliciet benoemd. Hetzelfde geldt voor huwelijkse voorwaarden, daar waar afwijkende afspraken gelden voor partnerschapsvoorwaarden wordt dit expliciet benoemd.

⁶ Voor de leesbaarheid wordt hierna enkel nog naar de Pensioenwet verwezen. Daar waar afwijkende regels gelden voor de Wet verplichte beroepspensioenregeling wordt dit expliciet benoemd.

⁷ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/formulieren/2016/10/26/formulier-mededeling-van-scheiding-in-verband-met-verdeling-van-ouderdomspensioen>

⁸ In de Wvps is bepaald dat indien het deel van het ouderdomspensioen dat bestemd is voor de verdelingsgerechtigde lager is dan het afkoopbedrag uit artikel 66 van de Pensioenwet (€ 474,11 bruto per jaar, bedrag 2018), de verevening niet wordt uitgevoerd. Het gaat hier dus om pensioenaanspraken van maximaal ca. € 950,- per jaar die niet verevend worden.

⁹ Kamerstukken II 2017/18, 32043, nr. 393.

opgebouwde ouderdomspensioen en dit snel aan de betrokken pensioenuitvoerder(s) laten weten. De praktijk blijkt weerbarstiger.

Beperkt gebruik van de wet

Uit de tussenstand van de evaluatie van de Wvps bleek dat er beperkt gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheden die de wet biedt.¹⁰ Op grond van een aantal onderzoeken naar pensioenverevening bij scheiding¹¹ en na bredere navraag hierover bij pensioenuitvoerders, blijkt bij dertig tot vijftig procent van het aantal scheidingen pensioenverevening via de pensioenuitvoerders te zijn geregeld. Uit navraag bij pensioenuitvoerders blijkt dat in gemiddeld 3 van de 100 verdelingscasussen het ouderdomspensioen via conversie wordt gesplitst. Afwijkingen van de standaard 50-50 verdeling vinden, buiten het afzien van verdeling van het pensioen, nauwelijks plaats.

Uit onderzoek onder gescheiden vrouwen is gebleken dat een kleine dertig procent zegt dat er wederzijds afstand is gedaan van aanspraken op elkaars opgebouwde pensioen.¹² Bij 36 procent van de gescheiden vrouwen was niet bekend dat voor het pensioen iets geregeld moest worden. Leeftijd lijkt ertoe te doen bij de keuze om het pensioen te verdelen of afstand te doen van het recht op een deel van het pensioen van de ander. Jongere vrouwen doen vaker afstand van het recht op elkaars pensioen en maken minder vaak gebruik van de mogelijkheid om pensioen te verdelen dan vrouwen rond de pensioenleeftijd.

Daar waar afspraken zijn gemaakt over de verdeling, of er juist vanaf wordt gezien, is duidelijk wat er over en weer verwacht mag worden. Zeker als de uitbetaling van het verdeelde pensioen via de pensioenuitvoerder loopt. Maar in die gevallen waar het mededelingsformulier niet is ingezonden, terwijl het wél de bedoeling was het pensioen te verdelen, moet de verdelingsgerechtigde het pensioen zelf bij de ex-partner claimen, soms jaren na dato. Dit is vaak geen prettige situatie.

Onbekendheid van de wet bij burgers en scheidingsprofessionals

Uit de evaluatie, gebaseerd op de pensioenuitvoeringspraktijk en onderzoek van de Stichting Pensioenregister¹³, blijkt dat de bekendheid met de wet bij zowel burgers als scheidingsprofessionals beter kan. Goede voorlichting en begeleiding tijdens de scheiding kan bijdragen aan het goed regelen van inkomen vanaf pensionering. Dat betekent onderling afspraken maken én deze afspraken doorgeven aan de pensioenuitvoerder(s).

Zowel op het vlak van afspraken maken als bij het doorgeven van de afspraken aan de pensioenuitvoerder(s) gaat het in de praktijk niet zoals beoogd. Bij scheidingsprofessionals is de kennis over het verdelen van pensioen bij een scheiding onvoldoende aanwezig. De voorlichting die ex-partners ontvangen over de mogelijkheden ten aanzien van de verdeling van pensioen laat hierdoor te wensen over.

¹⁰ Kamerstukken II 2016/17, 32043, nr. 368.

¹¹ TNS NIPO (juni 2016), *Pensioenverevening bij scheiding – Waarom kiezen deelnemers niet bewust?* (<https://www.wijzeringeldzaken.nl/platform-wijzeringeldzaken/publicaties/Kwalitatief-onderzoek-pensioenverevening.pdf>)

Stichting Pensioenregister (2017), *Doelgroepenonderzoek – Gescheiden vrouwen* (<http://communicatie.pensioenregister.nl/publicaties/>)

Wijzer in geldzaken (2016), *Pensioenmonitor 2016 en Aanvullend onderzoek over de verdeling van het pensioen na een scheiding* (<https://www.wijzeringeldzaken.nl/platform-wijzeringeldzaken/publicaties/wijzer-in-geldzaken-pensioenmonitor-2016.pdf>) en <https://www.wijzeringeldzaken.nl/platform-wijzeringeldzaken/publicaties/onderzoek-pensioenverdeling-2016.pdf>

¹² Stichting Pensioenregister (2017), *Doelgroepenonderzoek – Gescheiden vrouwen*

¹³ Stichting Pensioenregister (2017), *Doelgroepenonderzoek – Gescheiden vrouwen*

Wijzer in geldzaken (2016), *Pensioenmonitor 2016 en Aanvullend onderzoek over de verdeling van het pensioen na een scheiding*

Als gevolg hiervan kunnen er ongunstige of ongewenste situaties optreden als er geen enkele afspraak is gemaakt of simpelweg de wettelijke standaard wordt gevolgd.

Ten aanzien van het melden van de scheiding is het mededelingsformulier¹⁴ het grootste knelpunt. De pensioenuitvoerder verevent het ouderdomspensioen niet automatisch. Zonder een mededeling van de scheiding via het daarvoor voorgeschreven mededelingsformulier en de inzending van eventueel gemaakte afspraken over de verdeling van het ouderdomspensioen, weet een pensioenuitvoerder niet welk pensioenbedrag er op pensioendatum aan wie moet worden uitbetaald. De praktijk wijst uit dat zowel de burger als de professional het formulier als te ingewikkeld en te lang ervaren.¹⁵ Daarnaast wordt het in bepaalde situaties overbodig of (privacy)gevoelig gevonden om bewijsstukken mee te moeten sturen.

Een tweede knelpunt bij het mededelingsformulier is de termijn waarbinnen het formulier moet worden opgestuurd. In de Wvps is vanwege administratieve redenen een termijn van twee jaar opgenomen waarbinnen het mededelingsformulier aan de pensioenuitvoerder(s) moet zijn gestuurd om een recht op uitbetaling jegens de pensioenuitvoerder(s) te krijgen. Navraag bij pensioenuitvoerders wijst uit dat de genoemde administratieve redenen nog steeds gelden, hoewel pensioenuitvoerders soms ook na die periode meewerken aan rechtstreekse uitbetaling aan de verdelingsgerechtigde. Voorwaarde die zij hierbij hanteren is dat beide ex-partners instemmen met de verevening. Een melding ná twee jaar komt bij de meeste uitgevraagde pensioenuitvoerders niet vaker dan tien keer per jaar voor, maar hierbij geldt logischerwijs dat hoe meer deelnemers in de pensioenregeling van de pensioenuitvoerder deelnemen, hoe vaker een melding na twee jaar wordt gedaan.

Relevante maatschappelijke ontwikkelingen

Sinds de inwerkingtreding van de Wvps in 1995 hebben diverse maatschappelijke ontwikkelingen plaatsgevonden die relevant zijn voor de beoordeling of de wet nog bestaansrecht heeft en zo ja, of aanpassingen wenselijk of noodzakelijk zijn.

o *Ontwikkelingen op pensioengebied*¹⁶

De afgelopen tien jaar is het aantal deelnemers in premiereregelingen licht gestegen, tot ongeveer tien procent van alle deelnemers. In de praktijk blijkt verevening als standaard verdeelmethode in de Wvps moeilijk toepasbaar op premiereregelingen. De wet geeft onvoldoende handvatten.

Bij verevening van pensioen onder de Wvps is de verdelingsgerechtigde afhankelijk van de keuzes die zijn of haar ex-partner maakt. De stijging van de AOW-leeftijd heeft tot gevolg dat de impact van die afhankelijkheid van de keuzes van de verdelingsplichtige groter kan worden als er sprake is van een leeftijdsverschil; de AOW-leeftijd is immers niet meer voor iedereen hetzelfde. Verevend pensioen kan hierdoor nóg eerder of later uitgekeerd worden dan de verdelingsgerechtigde, gezien de eigen pensioendatum, zelf wenselijk vindt.

o *Ongelijke inkomenspositie*¹⁷

Al bij de totstandkoming van de Wvps werd onderkend dat de Wvps overbodig zou worden als de loopbaan, en daarmee ook de pensioenopbouw, van gehuwden

¹⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/formulieren/2016/10/26/formulier-mededeling-van-scheiding-in-verband-met-verdeling-van-ouderdomspensioen>

¹⁵ Naar aanleiding van de resultaten van de evaluatie is het formulier in oktober 2017 reeds vereenvoudigd en ingekort.

¹⁶ Zie paragraaf 4.3 van de Evaluatie Wvps 2018 voor een uitgebreide toelichting op de ontwikkelingen in de pensioensfeer.

¹⁷ Zie paragraaf 4.2 van de Evaluatie Wvps 2018 voor een uitgebreide toelichting op de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt van mannen en vrouwen.

gelijkwaardig zou worden. Er is dan immers weinig noodzaak om het ouderdomspensioen wederzijds te verdelen. Hoewel de economische zelfstandigheid van vrouwen de afgelopen jaren is verbeterd, verrichten vrouwen veelal nog steeds minder uren betaald werk (of zijn er een tijdje tussen uit) en hebben gemiddeld een lager inkomen dan mannen. Hierdoor blijft ook de pensioenopbouw van vrouwen achter bij die van mannen. Uit de Pensioenaansprakenstatistiek 2015 van het CBS blijkt dat mannen vergeleken met vrouwen gemiddeld aanmerkelijk hogere bedragen aan opgebouwde en te bereiken pensioenaanspraken hebben. De te bereiken pensioenaanspraken van een man bedragen gemiddeld € 12.900, die van een vrouw gemiddeld € 8.600.¹⁸

o *Meer ongehuwd samenwonenden*¹⁹

De Wvps is van toepassing op gehuwden en geregistreerde partners, niet op ongehuwd samenwonende partners. In 1995 woonde bijna 16 procent van alle paren ongehuwd samen, inmiddels is 23 procent van de samenwonende paren niet getrouwd of als partner geregistreerd. Naar verwachting zal in 2060 één op de drie samenwonende paren niet getrouwd of geregistreerd partner zijn. Daarmee zal de Wvps in de toekomst in minder situaties van toepassing zijn.

Conclusie evaluatie

In de Wvps komt een moeilijke situatie, scheiding, samen met een ingewikkeld onderwerp, pensioen. Door de opzet van de wet hebben mensen er onvoldoende baat bij als zij niet, of te laat, in actie komen. De regering is van mening dat de Wvps ruim 20 jaar na inwerkingtreding nog altijd een meerwaarde heeft, maar dat de opzet van de wet verbetering behoeft en bovendien is er vernieuwing nodig om te kunnen voldoen aan de eisen van de huidige tijd.

2.3 Hoofdelementen van het wetsvoorstel pensioenverdeling bij scheiding 2021

Om de geschetste knelpunten uit paragraaf 2.2 aan te pakken, wordt in dit wetsvoorstel ten opzichte van de bestaande situatie een aantal wijzigingen voorgesteld. Dit wetsvoorstel pensioenverdeling bij scheiding 2021 bestaat uit vier hoofdelementen:

1. Eigen keuzes en meer financieel inzicht; conversie als standaard

In de evaluatie is onderzocht of verevening als standaard manier van verdelen van pensioen nog wel past bij de hedendaagse maatschappij, waarbij wat pensioen betreft inzicht in en handelingsperspectief bij de financiële situatie steeds relevanter wordt. Een alternatieve wijze van het verdelen van pensioen is conversie. Bij conversie wordt de pensioenband tussen de ex-partners definitief verbroken. De ex-partner krijgt een eigen aanspraak op ouderdomspensioen, die voor de uitbetaling niet langer afhankelijk is van het in leven zijn van de verdelingsplichtige. Dat betekent dat beide ex-partners beter in staat worden gesteld een eigen financiële planning te maken wat betreft de verdeelde pensioenaanspraak, omdat zij eigen keuzes kunnen maken. Dit wetsvoorstel regelt dat conversie de standaard manier van verdelen wordt, maar afwijkingsmogelijkheden blijven bestaan.

2. Meer gebruik van de wet; nee, tenzij wordt ja, tenzij

In de huidige systematiek van de Wvps moet de verdelingsgerechtigde en/of de verdelingsplichtige het recht op uitbetaling actief regelen bij de betrokken pensioenuitvoerder(s). Dit is een suboptimale situatie voor mensen die wel gebruik willen maken van hun recht in de wet maar geen actie ondernemen. De verdelingsgerechtigde verkrijgt namelijk niet automatisch de uitbetaling van het pensioendeel waar recht op bestaat. Indien er geen uitbetaling is geregeld via de pensioenuitvoerder(s) moet de verdelingsgerechtigde, na pensioendatum van de verdelingsplichtige, bij de verdelingsplichtige aankloppen.

¹⁸ CBS, Pensioenaansprakenstatistiek 2015, Den Haag, september 2018.

¹⁹ Zie paragraaf 4.1 van de Evaluatie Wvps 2018 voor een uitgebreide toelichting op de ontwikkelingen in samenwonen, trouwen en scheiden.

Voor optimalisering van dit proces is gekeken naar de gedragseconomie. Uit onderzoek blijkt dat het veel verschil kan maken welke optie als 'default' (standaard) is vastgelegd. Met default wordt de uitkomst bedoeld als geen van de gewezen partners iets doet. De huidige suboptimale situatie kan vrij eenvoudig verbeterd worden door de verdeling en uitbetaling van het opgebouwde ouderdomspensioen automatisch goed te laten verlopen, ook als een betrokkene niets doet. Dit wetsvoorstel regelt dat een pensioenuitvoerder overgaat tot verdeling van het ouderdomspensioen door conversie, tenzij de ex-partners aangeven dat zij de verdeling niet willen (opt-out) of dat zij een afwijkende afspraak over de verdeling van het ouderdomspensioen hebben gemaakt.

3. *Bijzonder partnerpensioen alleen over de huwelijkse periode*

Per 1 januari 2018 zijn de regels rondom de gemeenschap van goederen veranderd. Alleen het vermogen dat door echtgenoten gedurende het huwelijk is opgebouwd (en vermogen dat reeds voor aanvang van het huwelijk aan de echtgenoten gezamenlijk toebehoort), valt vanaf dat moment standaard in de gemeenschap. Het privévermogen van de echtgenoten vóór het huwelijk valt niet langer in de gemeenschap. Deze wijziging is niet relevant voor het ouderdomspensioen dat onder de Wvps valt. Voor de verdeling van het ouderdomspensioen wordt immers, ongeacht het huwelijksvermogensregime, al gekeken naar de huwelijkse periode.

Deze wijziging inzake de gemeenschap van goederen is aanleiding geweest om de periode waarover het bijzonder partnerpensioen wordt berekend te herzien. Op dit moment wordt het bijzonder partnerpensioen²⁰ op grond van de Pensioenwet berekend over de huwelijkse én voorhuwelijkse periode. In dit wetsvoorstel wordt geregeld dat voor het bijzonder partnerpensioen aansluiting wordt gezocht bij de nieuwe regels rondom de gemeenschap van goederen, en wordt de periode waarover het bijzonder partnerpensioen wordt afgesplitst beperkt tot de huwelijkse periode.

4. *Verdelingsgrens*

In de Wvps is vanwege administratieve redenen geregeld dat ouderdomspensioen niet wordt verevend als het verevend ouderdomspensioen onder de afkoopgrens uit de Pensioenwet zou uitkomen. Ouderdomspensioenen ter hoogte van twee keer de afkoopgrens (ca. € 950,-) worden dus niet verevend. Om meer pensioen te verdelen en tevens rekening te houden met de uitvoeringspraktijk, wordt met dit wetsvoorstel de grens voor pensioenverdeling verlaagd naar één keer de afkoopgrens. Verder wordt voor kleine bijzonder partnerpensioenen (maximaal € 474,11 per jaar, bedrag 2018) een conversierecht geïntroduceerd. De verdelingsgerechtigde ex-partner krijgt het recht om een klein bijzonder partnerpensioen om te zetten in ouderdomspensioen. Ook wordt een grens geïntroduceerd voor hele kleine bijzonder partnerpensioenen. Conform de Wet waardeoverdracht klein pensioen²¹ komt die grens op € 2,- per jaar te liggen. Hele kleine bijzonder partnerpensioenen mogen vervallen. In hoofdstuk 6 Verdelingsgrens wordt dit nader toegelicht.

Een aantal verdelingsvraagstukken leidt tot dilemma's. Die worden hierna geschetst. Het algemene uitgangspunt dat wordt gehanteerd komt erop neer dat de voorgestelde

²⁰ Sinds mei 1973 is in artikel 8a van de Pensioen- en Spaarfondsenwet (PSW) bepaald dat de gewezen echtgenoot het recht heeft op dat deel van de premievrije aanspraak op weduwe/weduwnaarspensioen dat de deelnemer gekregen zou hebben als op het tijdstip van scheiding de deelneming aan de pensioenregeling door ontslag zou zijn geëindigd. Bovenstaand artikel is per 1 januari 2007 opgegaan in artikel 57 van de Pensioenwet. De naam *bijzonder weduwe/weduwnaarspensioen* is veranderd in *bijzonder partnerpensioen*. Voor gehuwden bestaat dit recht vanaf 1973 voor gescheiden weduwen, vanaf 1987 voor gescheiden weduwnaars, vanaf 1998 voor geregistreerd partners, vanaf 2001 ook voor ex-partners van gelijk geslacht en vanaf 2008 ook voor ongehuwd samenwonenden.

²¹ Stb. 2017, 505.

wetgeving geen (financiële) prikkels introduceert om voor de ene of andere optie te kiezen, of op een bepaald moment (voor of na pensioendatum) te scheiden.

3. Conversie als standaard

Na een scheiding kan het ouderdomspensioen op grond van de Wvps op twee manieren verdeeld worden: verevening (voorwaardelijke verdeling bij pensioeningang) of conversie (onvoorwaardelijke verdeling op moment van scheiding). Onder de Wvps is verevenen de standaard. Met het wetsvoorstel Wvp 2021 wordt verdeling door middel van conversie de standaard manier van verdelen.

3.1 Voor- en nadelen van conversie

Het belangrijkste voordeel van conversie is dat de levenslange afhankelijkheid tussen ex-partners wat pensioen betreft, definitief wordt verbroken. De ex-partner is niet meer afhankelijk van het in leven zijn van de verdelingsplichtige en van de keuzes die hij/zij maakt met betrekking tot het ouderdomspensioen. De verdelingsgerechtigde krijgt bij conversie een zelfstandige aanspraak op ouderdomspensioen en kan daar zelfstandig keuzes voor maken, dus zelf bepalen wat de pensioeningangsdatum wordt, of hij/zij een vast of variabel pensioen wil, wel of geen hoog-laag constructie, etc. De verdelingsgerechtigde kan er sinds 1 maart 2018 bijvoorbeeld voor kiezen om het geconverteerde ouderdomspensioen naar een eigen pensioenregeling over te dragen indien de pensioenregeling daarin voorziet.²² Kortweg komt het erop neer dat de verdelingsgerechtigde dezelfde rechten en plichten krijgt als een gewone gewezen deelnemer ('slaper') bij de pensioenuitvoerder.

Een bijkomend voordeel van conversie ten opzichte van verevening is dat de communicatie richting ex-partners eenvoudiger en eenduidiger is. Bij verevening van een ouderdomspensioen krijgt een verdelingsgerechtigde een *voorwaardelijk* recht op een deel van het ouderdomspensioen. Dit recht is niet op zijn/haar leven gebaseerd, en hierover ontvangt de verdelingsgerechtigde geen pensioenoverzichten. Daarnaast is op Mijnpensioenoverzicht.nl nauwelijks te zien wat het gevolg van een verevening is. Hooguit kan de verdelingsplichtige zien dat een deel van het pensioen zal worden uitbetaald aan de ex-partner bij pensioeningang. De verdelingsplichtige ziet dan dus een te rooskleurig beeld, terwijl de verdelingsgerechtigde eigenlijk niet goed weet wat hij/zij later uitgekeerd zal krijgen omdat dit niet zichtbaar is op Mijnpensioenoverzicht.nl. Het is belangrijk dat beide ex-partners goed inzicht hebben in het pensioen dat zij naar verwachting later zullen ontvangen.

Conversie vergroot dus het handelingsperspectief van beide ex-partners. Zeker als er een (groot) leeftijdsverschil bestaat tussen de ex-partners is het van belang zelf regie te kunnen voeren op het pensioen. Zonder zeggenschap over het uit te keren pensioen komt het pensioen naar alle waarschijnlijkheid bij verevening óf te vroeg óf te laat tot uitkering.

Maar er zijn meer verschillen tussen verevening en conversie. Het grootste verschil betreft de gevolgen voor het verdeeld ouderdomspensioen als de verdelingsgerechtigde komt te overlijden vóór de verdelingsplichtige. In het geval van verevening vloeit het verdeelde ouderdomspensioen weer naar het ouderdomspensioen van de verdelingsplichtige. In diezelfde situatie heeft conversie een ander gevolg, het geconverteerde ouderdomspensioen van de verdelingsgerechtigde wordt niet langer uitgekeerd en vloeit niet terug naar de verdelingsplichtige. Het is immers een eigen pensioenaanspraak voor de verdelingsgerechtigde geworden. Als daarentegen de verdelingsplichtige eerst zou overlijden, behoudt de verdelingsgerechtigde na conversie recht op het geconverteerde deel van het ouderdomspensioen. Bij verevening zou dat in

²² Kamerstukken II 2016/17, 34765, nr. 3, pag. 15.

dezelfde situatie niet het geval zijn; het verevende deel van het ouderdomspensioen voor de verdelingsgerechtigde komt in dat geval niet tot uitkering of de reeds lopende pensioenuitkering stopt.

Er zijn ook gevolgen voor het bijzonder partnerpensioen als conversie de standaard manier van verdelen wordt. De verdelingsgerechtigde heeft na conversie geen recht op bijzonder partnerpensioen als de verdelingsplichtige overlijdt. Het tijdens de huwelijkse periode opgebouwde partnerpensioen wordt meegenomen in de conversie ten behoeve van de eigen aanspraak op ouderdomspensioen voor de verdelingsgerechtigde.²³ Na het overlijden van de verdelingsplichtige komt er dan geen bijzonder partnerpensioen tot uitkering voor de verdelingsgerechtigde ex-partner.

Bij verevening van het ouderdomspensioen ontstaat er een voorwaardelijk recht op ouderdomspensioen en wordt op de scheidingsdatum het opgebouwde partnerpensioen afgesplitst ten behoeve van de verdelingsgerechtigde ex-partner. Als in dit geval de verdelingsplichtige ex-partner overlijdt, komt er bijzonder partnerpensioen tot uitkering. In onderstaande tabel staan de gevolgen van verevening en conversie bij overlijden en pensionering schematisch weergegeven.

Tabel 1: Gevolgen van verevening en conversie bij overlijden en pensionering

	Verevening	Conversie
Verdelingsplichtige gaat met pensioen	Verdelingsplichtige maakt keuzes over oa. ingang en hoogte van pensioen. Deze keuzes gelden ook voor de verdelingsgerechtigde.	Verdelingsplichtige en verdelingsgerechtigde maken los van elkaar keuzes over oa. ingang en hoogte van pensioen.
Verdelingsplichtige overlijdt voordat verdelingsgerechtigde overlijdt	Voor pensioendatum: Eventueel komt er een bijzonder partnerpensioen voor de verdelingsgerechtigde tot uitkering. Na pensioendatum: de uitbetaling van het ouderdomspensioen stopt voor de verdelingsgerechtigde. Eventueel komt er een bijzonder partnerpensioen voor de verdelingsgerechtigde tot uitkering.	Voor pensioendatum: Er zijn geen gevolgen voor het ouderdomspensioen van de verdelingsgerechtigde. Er komt geen bijzonder partnerpensioen tot uitkering, dit is meegenomen in de conversie. Na pensioendatum: Er zijn geen gevolgen voor het ouderdomspensioen van de verdelingsgerechtigde. Er komt geen bijzonder partnerpensioen tot uitkering, dit is meegenomen in de conversie.
Verdelingsgerechtigde overlijdt voordat verdelingsplichtige overlijdt	Het verevende ouderdomspensioen voor de verdelingsgerechtigde vloeit terug naar de verdelingsplichtige. Onder de voorwaarde dat de pensioenregeling hierin voorziet, geldt dit ook voor het bijzonder partnerpensioen. ²⁴	Indien het ouderdomspensioen voor de verdelingsgerechtigde al is ingegaan, stopt de uitbetaling. Er zijn geen gevolgen voor het ouderdomspensioen van de verdelingsplichtige, dit wordt niet verhoogd.

De voordelen van conversie ten opzichte van verevening geven voor de regering de doorslag om van conversie de standaardmethode van verdelen te maken. Het is belangrijk dat beide ex-partners regie krijgen over hun eigen pensioen en dat er op het

²³ Artikel 5, eerste lid, van de Wvps.

²⁴ Artikel 57, zesde lid, van de Pensioenwet.

gebied van pensioen na scheiding geen (wederzijdse) levenslange afhankelijkheid meer is.

3.2 Gevolgen aanpassen standaard verdelingsmethode

Bij het wijzigen van de standaard verdelingsmethode zijn de volgende onderwerpen relevant:

1. een standaard is niet in elke situatie de beste uitkomst, daarom blijven er afwijkingsmogelijkheden bestaan;
2. instemmingsrecht van pensioenuitvoerders;
3. de verdeling van het ouderdomspensioen en partnerpensioen;
4. de gevolgen van het vervallen van alimentatie bij overlijden;
5. pensioenverweer, en
6. communicatie.

Het aanpassen van de standaardmethode heeft ook gevolgen voor de uitvoering bij pensioenuitvoerders. Dit komt in hoofdstuk 7 bij regeldruk aan bod.

1. *Conversie standaard, afwijkingen blijven mogelijk*

In de praktijk wordt er op dit moment weinig gebruik gemaakt van afwijkingsmogelijkheden (zie ook paragraaf 2.2 onderdeel *Beperkt gebruik van de wet*). Buiten het afzien van verevening worden er nauwelijks afwijkende afspraken gemaakt. Daar waar maatwerk nodig is, bijvoorbeeld bij het verrekenen van verschillende vermogensbestandsdelen bij een scheiding, is het echter wenselijk dat deze afwijkingsmogelijkheden blijven bestaan en gebruikt kunnen worden om tot een goede (vermogens)verdeling te komen. De regering ziet daarom geen aanleiding om deze afwijkingsmogelijkheden af te schaffen.

Onder de Wvps hebben beide ex-partners wederzijds recht op de helft van het tijdens de huwelijkse periode opgebouwde ouderdomspensioen. De nieuwe standaard verdelingsmethode wordt conversie, maar verevening blijft als afwijkingsmogelijkheid bestaan. Dit is sowieso noodzakelijk voor scheidingen van tafel en bed, hierbij is conversie niet mogelijk omdat het partnerpensioen doorloopt.²⁵ Ook is het belangrijk dat afspraken uit het verleden (huwelijkse voorwaarden), die al gemaakt zijn voor de inwerkingtreding van dit wetsvoorstel, zoveel als mogelijk nog uitvoerbaar zijn. Daarnaast zijn er situaties denkbaar waarbij de ex-partners de band wat pensioen betreft niet definitief willen doorknippen bij scheiding, bijvoorbeeld als veel waarde wordt gehecht aan de mogelijke uitkering van bijzonder partnerpensioen na overlijden van de verdelingsplichtige. Het komt er dus op neer dat beide verdelingsmethoden (verevening en conversie) blijven bestaan, maar alleen van positie als standaard verdeelmethode respectievelijk afwijkingsmogelijkheid wisselen.

Het blijft ook mogelijk om in de huwelijkse voorwaarden of in het echtscheidingsconvenant af te spreken om van pensioenverdeling af te zien. Ex-partners behouden tevens het recht om een andere verdeling dan 50-50 af te spreken en/of over een andere periode het ouderdomspensioen te verdelen (korter of langer dan de huwelijkse periode). Voor een afwijkende periode geldt echter wel dat dit zowel voor het ouderdomspensioen als voor het partnerpensioen dezelfde afwijkende periode moet zijn. Dit is uitvoeringstechnisch eenvoudiger. Mochten ex-partners bijvoorbeeld willen afspreken dat er wel voorhuwelijks partnerpensioen wordt verdeeld, maar geen voorhuwelijks ouderdomspensioen, dan kan dit via de procentuele verdeling worden verrekend, om op die manier tot een zelfde uitkomst te komen.

²⁵ Bij scheiding van tafel en bed blijven ex-partners volgens de wet met elkaar getrouwd, maar gelden bepaalde rechten en plichten die verbonden zijn aan het huwelijk niet meer. De gemeenschap wordt verdeeld, ex-partners hebben geen gezamenlijke bezittingen meer en zijn niet meer aansprakelijk voor schulden die de ander na de scheiding van tafel en bed aangaat.

2. Instemmingsrecht pensioenuitvoerders

In de Wvps is geregeld dat pensioenuitvoerders moeten instemmen met een conversie.²⁶ In de Wvps is niet opgenomen op welke gronden een pensioenuitvoerder kan weigeren om mee te werken aan een conversie. In de memorie van toelichting bij het oorspronkelijke wetsvoorstel²⁷ is volstaan met de opmerking dat de pensioenuitvoerder van zijn bevoegdheid om al dan niet toestemming te verlenen een redelijk gebruik moet maken. Tijdens een mondeling overleg gaf de toenmalige Staatsecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan dat de meest voor de hand liggende redenen voor weigering gelegen kunnen zijn in administratieve kosten en de wijziging van het risico.²⁸ Met dit wetsvoorstel Wps 2021 vervalt voor de standaardverdeling 50-50 via conversie het instemmingsrecht van de pensioenuitvoerder. Pensioenuitvoerders zijn na inwerkingtreding van de wet verplicht mee te werken aan een dergelijke conversie. Wel geldt er een instemmingsrecht voor de pensioenuitvoerder bij afwijkende afspraken indien deze inhouden dat meer pensioen wordt toebedeeld aan de verdelingsgerechtigde ex-partner dan in de standaardverdeling. Indien de pensioenuitvoerder niet instemt met de afwijkende afspraken wordt de standaardverdeling toegepast. Het instemmingsrecht is niet van toepassing op de afwijkmogelijkheid verevening of het afzien van pensioenverdeling. Het is niet mogelijk om, zoals nu het geval is in het pensioenreglement op te nemen dat een afwijkende verdeelmethode überhaupt niet is uit te voeren.

3. Verdeling ouderdomspensioen en partnerpensioen

Bij de evaluatie van de Wvps is opgemerkt dat mensen het niet altijd eerlijk vinden hoe bij scheiding het pensioen wordt verdeeld. Het ouderdomspensioen opgebouwd in de huwelijkse periode wordt door twee gedeeld, en de waarde van het gehele partnerpensioen wordt afgesplitst ten behoeve van de verdelingsgerechtigde ex-partner. De ex-partner krijgt hierdoor (veel) meer dan de helft van het totaal te verdelen pensioen. Dit wetsvoorstel lost dit deels op door de periode waarover het recht op partnerpensioen wordt toegekend te beperken tot de huwelijkse periode, in plaats van het gehele partnerpensioen mee te nemen. Zie hiervoor hoofdstuk 5.

De verdeling van het pensioen kan nog evenwichtiger door ook het partnerpensioen over de huwelijkse periode door twee te delen. Op die manier wordt het totaal opgebouwde pensioen over de huwelijkse periode over beide ex-partners verdeeld. Dit leidt tot het volgende dilemma. Indien partners hebben gekozen voor verdeling via verevening, zullen zij dit overwegend doen vanwege het recht op bijzonder partnerpensioen dat kan ontstaan voor de verdelingsgerechtigde ex-partner. Als het (al ingeperkt tot de huwelijkse periode) partnerpensioen dan door twee wordt gedeeld, blijft er naar verwachting in veel gevallen een (zeer) beperkt bijzonder partnerpensioen over. Bij een conversie kan daarentegen beargumenteerd worden dat het kapitaal van het ouderdomspensioen en partnerpensioen opgebouwd in de huwelijkse periode door twee wordt gedeeld. Omdat er geen recht op bijzonder partnerpensioen ontstaat na een conversie, is er geen reden om het gehele kapitaal voor partnerpensioen aan de verdelingsgerechtigde ex-partner toe te wijzen. De waarde van dit partnerpensioen wordt immers voor de verdelingsgerechtigde ex-partner omgezet in een ouderdomspensioen.

In dit wetsvoorstel wordt het uitgangspunt gehanteerd dat de regelgeving geen (financiële) prikkels introduceert om voor de ene of andere optie te kiezen. Bij dit dilemma is aan de orde dat het voor de ene ex-partner niet financieel aantrekkelijker moet zijn om voor conversie te kiezen en het voor de andere ex-partner financieel aantrekkelijker is om voor verevening kiezen. Bij beide verdeelmethoden moet daarom dezelfde verdeelregel gelden. Er zijn dan twee mogelijkheden:

²⁶ Artikel 5, eerste lid, van de Wvps.

²⁷ Kamerstukken II 1992/93, 21893, nr. 3, blz. 13.

²⁸ Kamerstukken II 1992/93, 21893, nr. 13, blz. 11.

A: het opgebouwde ouderdomspensioen en partnerpensioen over de huwelijkse periode worden door twee gedeeld. Beide ex-partners krijgen de helft. Het partnerpensioen over de voorhuwelijkse periode en de helft van het partnerpensioen opgebouwd tijdens de huwelijkse periode blijven beschikbaar voor een nieuwe partner van de verdelingsplichtige, of het partnerpensioen kan worden uitgeruild voor een hoger ouderdomspensioen voor de verdelingsplichtige²⁹;

B: het opgebouwde ouderdomspensioen tijdens de huwelijkse periode wordt door twee gedeeld, de verdelingsgerechtigde ex-partner krijgt het hele partnerpensioen opgebouwd tijdens de huwelijkse periode. De verdelingsplichtige houdt het partnerpensioen dat is opgebouwd vóór het huwelijk, dit komt beschikbaar voor een nieuwe partner of kan op pensioendatum worden uitgeruild tegen een hoger ouderdomspensioen³⁰.

De regering stelt voor om optie A voor te schrijven. Deze verdeling is het meest evenwichtig, het totale kapitaal wordt door twee gedeeld. Partners hebben de mogelijkheid om een afwijkende verdeling af te spreken. Dit kan aan de orde zijn als er belang wordt gehecht aan het ontstaan van een recht op een bepaalde omvang van bijzonder partnerpensioen, bijvoorbeeld in het geval er alimentatiebetaling plaatsvindt na de scheiding.

4. *Alimentatie*

Bij conversie wordt het partnerpensioen dat in de huwelijkse periode is opgebouwd omgezet in een eigen aanspraak op ouderdomspensioen. De ex-partner ontvangt in deze situatie geen bijzonder partnerpensioen. Dit kan tot een tijdelijke inkomsterugval leiden als er op het moment van overlijden sprake is van een partneralimentatiebijdrage. Door het overlijden vervalt de alimentatiebijdrage en er komt geen bijzonder partnerpensioen tot uitkering.

Of er na het overlijden van de alimentatieplichtige voor de achterblijvende ex-partner recht bestaat op bijzonder partnerpensioen is afhankelijk van de financiering van het partnerpensioen. De lengte van de alimentatieperiode heeft geen invloed op wel of niet ontstaan van een recht op bijzonder partnerpensioen.³¹ Indien voorafgaand aan de scheiding het partnerpensioen werd gefinancierd op risicobasis, ontstaat er op de scheidingsdatum geen recht op bijzonder partnerpensioen. Dit is alleen aan de orde bij financiering van partnerpensioen op kapitaalbasis.

Ten behoeve van de evaluatie heeft het AG, vanuit een actuarieel oogpunt, gekeken naar de specifieke situatie van het wegvallen van alimentatie in combinatie met conversie.³² Als de verdelingsplichtige ex-partner kinder- en/of partneralimentatie betaalde, stopt deze betaling bij het overlijden. Er komt in geval van conversie dan dus geen bijzonder partnerpensioen tot uitkering. Wel kan er sprake zijn van andere inkomensbronnen die de verdelingsgerechtigde ex-partner mogelijk kan benutten om op dat moment in inkomen te voorzien.

Het AG concludeert dat een aanzienlijke inkomensachteruitgang als gevolg van het wegvallen van alimentatie én het ontbreken van een bijzonder partnerpensioen zich naar verwachting maar in een zeer beperkt aantal situaties zal voordoen. Het AG doelt hierbij

²⁹ Dit geldt voor partnerpensioen dat na 1 januari 2002 is opgebouwd.

³⁰ Idem.

³¹ Er is beperkt verband met de aanhangige initiatiefwetgeving op het terrein van alimentatie. Op het terrein van partneralimentatie wordt voorgesteld de periode van partneralimentatie te verkorten (Kamerstukken II 2014/15, 34231, nrs. 1-10). Met betrekking tot kinderalimentatie wordt voorgesteld de berekeningssystematiek wettelijk te verankeren en de berekeningsmethoden te vereenvoudigen (Kamerstukken II 2014/15, 34154, nrs. 1-8).

³² Kamerstuknummer 2018D18479.

niet op de inkomensachteruitgang vanwege het wegvallen van de alimentatie, die kan fors zijn, maar op de mogelijkheid om het inkomensgat te kunnen opvangen met bijzonder partnerpensioen. In een zeer beperkt aantal situaties is het bijzonder partnerpensioen zodanig hoog dat het de inkomensachteruitgang kan opvangen. Er wordt bij het bepalen van de hoogte van het bijzonder partnerpensioen niet naar de pensioendatum gekeken, maar naar de scheidingsdatum.³³ De vraag is of een bijzonder partnerpensioen een inkomensgat kan opvangen als gevolg van het overlijden van de ex-partner tijdens de alimentatieperiode. Bij jonge stellen lijkt dat niet tot nauwelijks mogelijk, omdat het bijzonder partnerpensioen (zeer) beperkt in omvang is. In die gevallen is het ook niet problematisch dat het bijzonder partnerpensioen bij de scheiding is meegeconverteerd tot een (hoger) ouderdomspensioen.

Hoe ouder de stellen zijn die gaan scheiden, hoe meer pensioenkapitaal er te verdelen zal zijn. Er zijn dan meer mogelijkheden om het geconverteerde ouderdomspensioen te vervroegen, om zo een inkomensgat na het overlijden van de ex-partner (tijdens de alimentatieperiode) te overbruggen.

Om voor deze specifieke situaties een oplossing te bieden is in het voorliggende wetsvoorstel verevening als afwijkingsmogelijkheid in stand gehouden. Conversie wordt de standaardverdeling, maar verevening kan een interessante optie zijn in die situaties waarin men afhankelijk is van alimentatie na een scheiding en een mogelijke inkomensachteruitgang vanwege overlijden wil (en kan) opvangen met bijzonder partnerpensioen.

5. Pensioenverweer

Ten gevolge van een echtscheiding kan een vooruitzicht op een partnerpensioen na overlijden van de echtgenoot op wiens verzoek de echtscheiding is aangevraagd sterk verminderen of zelfs verloren gaan. De andere echtgenoot kan in dat geval een pensioenverweer voeren. In een pensioenverweer kan verzocht worden de echtscheiding pas uit te spreken, als er voor het 'partnerpensioen-gat' een billijke voorziening is getroffen. De echtgenoot aan wie in overwegende mate de scheiding te wijten is, kan zo'n pensioenverweer niet voeren. Als de betreffende echtgenoot redelijkerwijs zelf voor voldoende voorzieningen kan zorgen, maakt een pensioenverweer geen kans.³⁴

Bij conversie wordt het bijzonder partnerpensioen omgezet in een eigen aanspraak op ouderdomspensioen. De verdelingsgerechtigde ex-partner ontvangt bij het overlijden van de verdelingsplichtige na conversie geen bijzonder partnerpensioen. Als gevolg van de conversie gaat dus het vooruitzicht op een (bijzonder) partnerpensioen verloren, daarvoor in de plaats krijgt de verdelingsgerechtigde een eigen aanspraak op ouderdomspensioen. Wil men een aanspraak op bijzonder partnerpensioen behouden, waarmee een bestaand vooruitzicht op partnerpensioen blijft bestaan na scheiding, dan kan er gekozen worden voor verevening. De hoogte van dit bijzonder partnerpensioen is echter altijd lager dan het vooruitzicht op een partnerpensioen zonder scheiding. Het feit dat conversie de standaardwijze van verdelen wordt, doet hieraan niets af.

Ook wanneer bij scheiding conversie de standaardwijze van verdelen wordt, bestaat er voor de andere echtgenoot de mogelijkheid om pensioenverweer in te roepen. De rechter zal in dat geval moeten beoordelen of de betreffende echtgenoot redelijkerwijs zelf voor voldoende voorzieningen kan zorgen, of dat de echtgenoot een andere partnerpensioenvoorziening moet treffen voor zijn ex-echtgenoot.

6. Communicatie

In de Pensioenwet is vastgelegd dat bij scheiding de ex-partner die als gevolg van de scheiding recht krijgt op een bijzonder partnerpensioen geïnformeerd wordt over de hoogte van het bijzonder partnerpensioen en overige informatie die specifiek voor de ex-

³³ Artikel 57 Pensioenwet.

³⁴ Artikel 1:153 juncto 1:180 BW.

partner van belang is.³⁵ Tevens ontvangt de ex-partner eens per vijf jaar informatie over het bijzonder partnerpensioen. Deze artikelen wijzigen niet als gevolg van dit wetsvoorstel.

De communicatieverplichtingen na een scheiding worden voor pensioenuitvoerders³⁶ als volgt uitgebreid. Nadat de pensioenuitvoerder een melding van scheiding via de basisregistratie personen (BRP) heeft ontvangen, is de pensioenuitvoerder verplicht om zowel de deelnemer als de ex-partner schriftelijk te informeren over de gevolgen van de scheiding voor het ouderdompensioen en het partnerpensioen. Voor het geconverteerde (of verevende) ouderdompensioen gelden dezelfde periodieke communicatievoorschriften als voor een gewezen deelnemer.

De informatievoorziening op Mijnpensioenoverzicht.nl wordt verbeterd. Met de Wet pensioencommunicatie³⁷ is het doel van het pensioenregister op een aantal punten uitgebreid. De uitbreidingen zagen op functionaliteiten ten behoeve van verbetering van het overzicht (*hoeveel krijg ik per maand?*), inzicht (*is dat voldoende voor mij?*) en handelingsperspectief (*wat kan ik doen?*). Bij het verbeteren van het inzicht gaat het onder andere over de gevolgen van belangrijke gebeurtenissen in het leven (zogenaamde life events) op het pensioeninkomen. Tot op heden is de nadere uitwerking van belangrijke gebeurtenissen in het leven beperkt gebleven tot gevolgen van enkele gebeurtenissen voor het nabestaandenspensioen. In de toelichting bij het Besluit tot wijziging van het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling in verband met de Wet pensioencommunicatie³⁸ is aangegeven dat het toenmalige kabinet verwachtte dat in de toekomst de gevolgen van meer belangrijke gebeurtenissen zichtbaar kunnen worden gemaakt in het pensioenregister. Hier wordt nu een eerste stap mee gezet door voor ouderdompensioen officieel voor te schrijven dat inzicht moet worden geboden in de gevolgen van echtscheiding op het moment van de uitvraag (het inloggen op Mijnpensioenoverzicht.nl). Dit zal worden geregeld in lagere regelgeving.

Bij het pensioenregister is er technisch al voorzien in de mogelijkheid om de gevolgen van een scheiding te tonen voor de verdelingsplichtige. Pensioenuitvoerders hebben bij het aanleveren van gegevens bij het register de keuze om de gevolgen van een scheiding via een algemene tekst kenbaar te maken of via het tonen van (verevende) bedragen. Het is onduidelijk hoeveel pensioenuitvoerders voor de algemene tekst kiezen en hoeveel uitvoerders de bedragen doorgeven. Het pensioenregister is geen grote database, maar haalt de relevante gegevens op het moment van inloggen op bij de betrokken pensioenuitvoerders. In lagere regelgeving zal worden geregeld dat alle pensioenuitvoerders inzicht moeten bieden in de gevolgen van een echtscheiding op de hoogte van het ouderdompensioen door middel van bedragen, ongeacht of er verevend of geconverteerd is. De verdelingsplichtige ziet daardoor dat het ouderdompensioen lager is geworden na de scheiding, en de verdelingsgerechtigde ziet dat hij/zij later meer ouderdompensioen zal ontvangen. Voor beide partners is dit behulpzaam bij hun financiële planning. Dit geldt ook voor mensen die onder de huidige Wvps zijn gescheiden. Daarom worden deze nieuwe communicatieverplichtingen ook op hen van toepassing. Dit betekent een flinke inhaalslag voor pensioenuitvoerders. Het is niet reëel te verwachten dat dit in een beperkte periode zal zijn geregeld. Daarom zal er een gefaseerde inwerkingtreding gaan gelden voor scheidingen van vóór 2021. Dit zal in lagere regelgeving nader worden uitgewerkt.

³⁵ Artikel 41 Pensioenwet.

³⁶ Pensioenuitvoerder is een herkenbare term uit de Pensioenwet en de Wet verplichte beroepspensioenregeling. De Wvps en het wetsvoorstel pensioenverdeling bij scheiding 2021 zien op meer wetten. De communicatieverplichtingen gelden ook voor de uitvoeringsorganen van deze wetten.

³⁷ Stb. 2015, 193.

³⁸ Stb. 2015, 259.

3.3 Uniforme rekenregels

Bij de inwerkingtreding van de Wvps achtte de toenmalige Staatssecretaris van SZW het niet noodzakelijk om voor de verdeling van pensioenen (bij scheidingen na 1 mei 1995) wettelijke rekenregels voor te schrijven. De Staatssecretaris van SZW stelde zich op het standpunt dat rekenregels alleen noodzakelijk zouden zijn in die situatie, waarin bepaalde gegevens ontbreken. Na inwerkingtreding van de wet zouden die gegevens niet meer kunnen ontbreken, omdat pensioenuitvoerders gehouden zijn om alle gegevens die nodig zijn voor pensioenverevening te bewaren.³⁹ Dit blijkt in de praktijk niet altijd het geval te zijn. Daarom wordt dit nu alsnog geregeld.

Pensioenuitvoerders hebben in de evaluatie aangegeven dat de Wvps voldoende handvatten biedt bij de verdeling van pensioen dat in een uitkeringsovereenkomst is opgebouwd. De Wvps biedt bij premieregelingen echter onvoldoende handvatten. Daarnaast kent de Wvps geen rekenregels voor de conversie van pensioenaanspraken.

Aan het AG is gevraagd welke rekenregels van toepassing zouden moeten zijn bij conversie en bij premieregelingen. In de evaluatie heeft het AG hierover gerapporteerd. Deze rekenregels zullen in lagere regelgeving worden vastgelegd. Hierna wordt al wel inzicht geboden in die rekenregels. Eveneens zal in lagere regeling het gebruik van sekseneutrale, fonds specifieke tarieven worden voorgeschreven voor de verdeling van pensioen bij scheiding. Bij elke andere vorm van actuariële (her)berekening op grond van de Pensioenwet zijn sekseneutrale tarieven voorgeschreven, bij scheiden wordt een onderscheid gemaakt. Dit is niet goed verklaarbaar.

Rekenregels conversie

Na inwerkingtreding van dit wetsvoorstel wordt conversie de standaard verdeelmethode. De huidige Wvps heeft geen rekenregels vastgelegd voor de conversie van pensioenaanspraken. De regering acht het wenselijk dat er ten behoeve van een uniforme uitvoering van conversie één rekenmethodiek wordt voorgeschreven. Deze rekenmethodiek wordt in lagere regelgeving vastgelegd. Conform het advies van het AG⁴⁰ wordt voorgeschreven dat er bij een conversie moet worden uitgegaan van de waarde van de tijdens het huwelijk opgebouwde aanspraken op ouderdomspensioen en partnerpensioen (dit is de zogenoemde waardebepaling). De totale waarde van de pensioenaanspraken (zowel ouderdomspensioen als partnerpensioen) wordt vervolgens gehalveerd. Een helft wordt toebedeeld aan de verdelingsgerechtigde ex-partner. Hiermee wordt een eigen aanspraak op ouderdomspensioen ingekocht op zijn of haar leven. Hiermee wordt in geval van een uitkeringsovereenkomst de verdeling van de tijdens de huwelijkse periode opgebouwde pensioenaanspraak losgelaten (de zogenoemde aansprakenbepaling). In geval van een premieregeling wordt de waarde toegevoegd aan het reeds opgebouwde pensioenkapitaal van de betreffende ex-partner.

Door uit te gaan van de waarde van de pensioenaanspraken doen er zich geen financiële consequenties voor bij een conversie ten opzichte van een verevening en de toekenning van bijzonder partnerpensioen. Met andere woorden, er is actuariel gezien geen financiële prikkel om voor verevening dan wel conversie te kiezen voor de verdeling van pensioen.

Rekenregels premieregelingen

Ten behoeve van de evaluatie van de Wvps heeft het AG gekeken welke uniforme rekenregels, actuariel gezien het best passen bij verdeling van het ouderdomspensioen in premieregelingen. Het AG adviseert het gebruik van de volgende methode vast te leggen in wet- of regelgeving: een berekening van het actuele spaarsaldo verminderd met de participaties bij aanvang van het huwelijk tegen de actuele koers. In lagere

³⁹ Handelingen TK, 1 juni 1993, 73 - 5309 en 2 juni 1993, 74 - 5358.

⁴⁰ Koninklijk Actuariel Genootschap, Evaluatie Wet verevening pensioenrechten bij scheiding, Utrecht, 18 december 2017.

regelgeving, bij dit wetsvoorstel, wordt dit advies van het AG overgenomen. Door deze rekenmethodiek te hanteren wordt het volledige kapitaal dat is verworven tijdens de huwelijkse periode, inclusief het rendement dat gemaakt is, meegenomen in de verdeling van het kapitaal.

4. Automatische verdeling - 'nee, tenzij' wordt 'ja, tenzij'

In de Wvps komt een moeilijke situatie, scheiding, samen met een ingewikkeld onderwerp, pensioen. Uit de evaluatie is gebleken dat in de wet het recht op pensioenverdeling goed is vastgelegd, maar de werking van de wet in de praktijk beter kan. Door de opzet van de wet hebben mensen als zij niet of te laat in actie komen onvoldoende baat bij de wet. In de huidige systematiek moet de verdelingsgerechtigde het recht op uitbetaling van het verdeelde pensioen actief regelen bij de betrokken pensioenuitvoerder(s). Het pensioendeel waar recht op bestaat wordt niet automatisch uitbetaald. Voor optimalisering van dit proces kan mede naar de gedragseconomie gekeken worden.

Doenvermogen

De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) heeft in 2017 het rapport *Weten is nog geen doen: Een realistisch perspectief op redzaamheid*⁴¹ gepubliceerd. De WRR constateert dat de overheid in toenemende mate een beroep doet op de redzaamheid van mensen, terwijl de menselijke vermogens daartoe begrensd zijn. Kennis en intelligentie alleen zijn niet genoeg voor redzaamheid. Ook mensen met een goede opleiding en een goed inkomen kunnen in moeilijkheden komen omdat ze even niet opletten of zaken voor zich uitschuiven. Dat geldt zeker op het moment dat het leven tegenzit, zoals bij een scheiding. Door een realistischer ontwerp van beleid kan de overheid de redzaamheid van burgers versterken. Het kabinet is het daarmee eens, en heeft dan ook positief gereageerd op het betreffende rapport van de WRR en de aanbevelingen over de toepassing van inzichten uit de gedragswetenschappen in beleid.⁴²

In het rapport beveelt de WRR aan om bij voorgenomen beleid en regelgeving vooraf te toetsen of de regeling 'doenlijk' is voor burgers. In uitvoeringstoetsen moet niet alleen het perspectief van uitvoeringsorganisaties worden betrokken, maar ook het perspectief van de burgers. Zij moeten de wet niet alleen kennen maar ook 'kunnen'. De kernvraag in deze toets luidt: gaat de regeling uit van realistische assumpties over de mentale belastbaarheid van burgers? "De overheid kan inspelen op de beperkte niet-cognitieve vermogens van burgers door de keuzearchitectuur aan te passen. Dat kan met behulp van simpele labels, aanvinken van standaard-opties (*defaults*), opt-out stelsels, 'ongewenste' keuzes beperkt mogelijk maken, of geschaalde vrijheden." In de volgende paragrafen is invulling gegeven aan deze aanbevelingen.

Automatische verdeling

Op het moment dat een echtscheidingsbeschikking wordt ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand ontvangen pensioenuitvoerders hiervan een bericht. Zij hebben een aansluiting op de BRP. Na deze melding komen pensioenuitvoerders nu in actie om uitvoering te geven aan de wettelijke verplichting om de ex-partner te informeren over het afgescheiden partnerpensioen (bijzonder partnerpensioen).⁴³ Er zijn pensioenuitvoerders die op dit moment de ex-partner ook informeren over het wettelijk recht op het verdelen van het ouderdomspensioen en welke handelingen hiervoor nodig zijn. Maar dit gebeurt echter lang niet altijd. Dit wetsvoorstel regelt dat een pensioenuitvoerder op het moment waarop er een melding van scheiding bij hem binnenkomt, de (gewezen) deelnemer en de ex-partner informeert over de automatische verdeling van het ouderdomspensioen (via conversie), de actie die nodig is bij afzien van

⁴¹ <https://www.wrr.nl/publicaties/rapporten/2017/04/24/weten-is-nog-geen-doen>

⁴² Kamerstukken II 2017/18, 34775 VI, nr. 88.

⁴³ Artikel 41 Pensioenwet.

verdeling of afwijkende afspraken (verevening, andere periode dan de huwelijkse periode, of een andere verdeling dan 50-50), de gevolgen voor het partnerpensioen en de reactieperiode.

Net als onder de huidige wetgeving geldt dat (afwijkende) afspraken over pensioenverdeling bij scheiding (in een convenant) of bij huwelijkse voorwaarden worden overeengekomen. Ten behoeve van de uitvoering van de gemaakte afspraken, is het wenselijk dat passages over pensioenverdeling in huwelijkse voorwaarden en echtscheidingsconvenanten zo duidelijk mogelijk worden geformuleerd zodat deze uitvoerbaar zijn. De pensioensector en de scheidingsprofessionals kunnen in onderling overleg dergelijke uniforme voorbeeldteksten opstellen en verspreiden onder hun leden.

Het is mogelijk om een 'kale' scheiding in te schrijven, dat wil zeggen een scheiding zonder afspraken in een convenant of huwelijkse voorwaarden. Het ligt in de lijn der verwachting dat de betrokken advocaat de ex-partners informeert over de verdeling van pensioen, die ook uitgevoerd wordt bij een 'kale' scheiding. In dat geval geldt dus ook dat de pensioenuitvoerder na de reactieperiode tot conversie overgaat. Als hierna alsnog afspraken worden gemaakt over pensioenverdeling, dan moeten ex-partners de uitbetaling onderling regelen. Conversie is in principe onomkeerbaar.

De reactieperiode

In het wetsvoorstel is gekozen voor een reactietermijn van zes maanden. Deze termijn wordt voldoende geacht om de pensioenuitvoerder(s) te informeren over eventuele afwijkende afspraken over de verdeling van pensioen. De reactieperiode gaat in als de scheiding is ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand bij de gemeente. Ten aanzien van de duur van de reactieperiode is een afweging gemaakt tussen het belang van de ex-partners om hun afwijkende afspraken tijdig aan de betreffende pensioenuitvoerder(s) door te kunnen geven en het belang van een relatief korte reactieperiode aangezien er zich gedurende de reactieperiode bepaalde (life) events kunnen voordoen die relevant (kunnen) zijn voor de conversie.

Alleen de keuze voor afzien van pensioenverdeling en afwijkende afspraken over pensioenverdeling hoeven te worden doorgegeven, in alle andere gevallen wordt er volgens de standaard 50-50 geconverteerd. Pensioenuitvoerders kunnen vanzelfsprekend vóór het verstrijken van de reactieperiode rappelleren als informatie uitblijft, alvorens zij overgaan tot het converteren van het pensioen. Na afloop van de reactieperiode gaat de pensioenuitvoerder over tot conversie, of handelt (zoveel eerder) naar de ingestuurde afwijkende afspraken (afzien van verdeling, verevening, andere periode, en/of andere verdeling dan 50-50). De pensioenuitvoerder informeert hierna de (gewezen) deelnemer en de ex-partner.

Onder de huidige wet geldt een reactietermijn van 2 jaar waarbinnen het mededelingsformulier van een scheiding moet zijn opgestuurd aan de pensioenuitvoerder om een uitbetalingsrecht jegens die pensioenuitvoerder te krijgen. Bij een verevening vindt de verdeling pas op pensioendatum plaats, het is immers een voorwaardelijk recht op ouderdomspensioen. Een wat langere termijn om het formulier op te sturen is dan begrijpelijk. Van belang is wel dat de pensioenstand op de datum van de scheiding bekend is bij de pensioenuitvoerder. Hoe meer tijd verstreken is, hoe lastiger dit in de administratie terug te zoeken is, zeker als er sprake is van een beschikbare premiereregeling. In dit wetsvoorstel wordt geregeld dat de reactietermijn 6 maanden is, ingaand op het moment van inschrijving van de scheiding in de registers van de burgerlijke stand bij de gemeente.

Bij conversie wordt het pensioen direct na afloop van de reactieperiode verdeeld, met terugwerkende kracht tot de datum van inschrijving van de scheiding. Omdat hierna beide ex-partners een eigen pensioenaanspraak hebben, is het van belang dat dit sneller gebeurt dan pas na uiterlijk 2 jaar. Vanaf de scheidingdatum moet rekening worden

gehouden met de mogelijk verschillende regimes voor de beide aanspraken: de deelnemer kan een actieve deelnemer zijn en ontvangt dan jaarlijks een UPO en krijgt indexatie volgens de regels voor actieven; het geconverteerde ouderdomspensioen voor de ex-partner wordt een 'slapersaanspraak' en wordt conform de wettelijke voorschriften voor slapers behandeld, zoals elke vijf jaar een UPO⁴⁴, recht voor de pensioenuitvoerder op waardeoverdracht klein pensioen, individueel recht op waardeoverdracht. Indien de deelnemer ook een slaper is, geldt dezelfde behandeling.

Events gedurende de reactieperiode

De rechtsgevolgen van de scheiding gelden vanaf het moment van inschrijving van de scheiding in de registers van de burgerlijke stand bij de gemeente. In de reactieperiode die daarop volgt, moet gehandeld worden naar de afspraken die in het kader van de scheiding over de verdeling van pensioen zijn gemaakt, ook als ze nog niet aan de pensioenuitvoerder zijn doorgegeven. Immers de afspraken die bij de scheiding gemaakt zijn in het kader van pensioen, zijn leidend.

o Overlijden van een van beide ex-partners gedurende de reactieperiode

De pensioenuitvoerder moet bij het overlijden tijdens de reactieperiode handelen op basis van de officiële stukken die in het kader van de scheiding zijn opgesteld. Als de pensioenuitvoerder op het moment van overlijden nog geen afwijkende afspraken heeft ontvangen van beide ex-partners, neemt de pensioenuitvoerder proactief contact op met de langstlevende ex-partner om de eventuele afwijkende afspraken alsnog te ontvangen.

Als er in het kader van de scheiding afwijkende afspraken zijn gemaakt over de verdeling van het pensioen, moet de pensioenuitvoerder uitvoering geven aan deze afwijkende afspraken. Als er geen afwijkende afspraken gemaakt zijn, moet de pensioenuitvoerder na afloop van de reactieperiode overgaan tot conversie van de tijdens het huwelijk opgebouwde pensioenaanspraak.

Indien er sprake is van een partnerpensioen op risicobasis, dan vervalt op het moment van inschrijving van de scheiding de dekking van het partnerpensioen ten behoeve van de ex-partner. Tijdens de reactieperiode is er in dat geval ook geen dekking van partnerpensioen ten behoeve van de ex-partner. Partnerpensioen op kapitaalbasis wordt (over de huwelijkse periode) meegenomen in de conversie, vanaf de scheidingsdatum ontstaat hiermee geen recht op bijzonder partnerpensioen voor de ex-partner.

o Hertrouwen met ex-partner gedurende de reactieperiode

Zoals hiervoor toegelicht heeft de inschrijving van de scheiding in de registers van de burgerlijke stand van de gemeente als gevolg dat de betreffende pensioenuitvoerder, zonder tegenbericht, na afloop van de reactieperiode overgaat tot verdeling van het pensioen. In dit wetsvoorstel wordt hier één uitzondering op gemaakt, namelijk de situatie waarin de ex-partners tijdens de reactieperiode met elkaar hertrouwen, een geregistreerd partnerschap aangaan of zich verzoenen na een scheiding van tafel en bed. De voorgenomen conversie hoeft in dat geval niet door de betreffende pensioenuitvoerder te worden uitgevoerd. Hiermee wordt voorkomen dat partners vanuit een financiële prikkel vlak voor de AOW-gerechtigde leeftijd gaan scheiden en vervolgens vlak daarna met elkaar hertrouwen. In dat geval wordt namelijk het ouderdomspensioen geconverteerd, waardoor er twee uitkeringsstromen bestaan waar apart belasting over wordt geheven. Dit zou qua inkomstenbelasting gunstiger kunnen zijn dan een onverdeeld ouderdomspensioen.

o Individueel verzoek tot waardeoverdracht

Tijdens de reactieperiode wordt een verzoek tot individuele waardeoverdracht van de verdelingsplichtige tijdelijk opgeschort. Hierdoor is duidelijk welke pensioenuitvoerder

⁴⁴ Na inwerkingtreding van de IORP-richtlijn per 13 januari 2019 krijgen gewezen deelnemers ook elk jaar een UPO, waarvan één schriftelijk gevolgd door vier keer digitaal.

verantwoordelijk is voor de uitvoering van de verdeling van het pensioen na afloop van de reactieperiode. Na de verdeling van de pensioenaanspraken kan de pensioenuitvoerder gevolg geven aan het individueel verzoek tot waardeoverdracht van de verdelingsplichtige. De tijdelijke opschorting wordt in lagere regelgeving vastgelegd.

o *Ontvangst van achterstallige informatie van werkgevers*

Pensioenuitvoerders ontvangen met enige regelmaat achterstallige informatie vanuit de werkgever over bijvoorbeeld het deeltijdpercentage of salarisgegevens van deelnemers. De pensioenuitvoerder zal na afloop van de reactieperiode de verdeling van het pensioen uitvoeren aan de hand van de op dat moment bij de pensioenuitvoerder bekende gegevens. De pensioenuitvoerder informeert de deelnemer en de ex-partner over de verdeling van het pensioen en over de gegevens waarop de verdeling is gebaseerd. De situatie kan zich voordoen dat de pensioenuitvoerder na afloop van de reactieperiode aanvullende informatie ontvangt van de werkgever over de betreffende deelnemer. Dit zal via nacalculatie worden verrekend, zowel de deelnemer als de ex-partner hebben geen invloed op deze informatieverstrekking via de werkgever en mogen hier niet de dupe van worden.

Geen reactie, wel afwijkende afspraken

De situatie kan zich voordoen dat ex-partners zich pas na afloop van de reactietermijn realiseren dat ze afwijkende afspraken hadden gemaakt over de verdeling van pensioen, maar verzuimd hebben om deze afwijkende afspraken aan de betreffende pensioenuitvoerder(s) door te geven.

Een eenmaal uitgevoerde conversie van pensioenaanspraken kan niet meer worden teruggedraaid door de pensioenuitvoerder. Het ouderdomspensioen en het opgebouwde partnerpensioen zijn na samenvoeging in twee aanspraken gesplitst, gebaseerd op de verschillende levensverwachting van beide ex-partners. De levensverwachting verschilt tussen beide partners als de leeftijden op het moment van scheiden verschillen en als er sprake is van verschillend geslacht (vrouwen leven gemiddeld langer dan mannen). Als na uitvoering van de conversie blijkt dat er toch afwijkende afspraken zijn gemaakt, zijn ex-partners zelf verantwoordelijk voor de juiste uitvoering daarvan. Pensioenuitvoerders kunnen dan niet meer worden aangesproken voor de uitvoering van de door ex-partners gemaakte afwijkende afspraken. Het staat pensioenuitvoerders uiteraard vrij om hier alsnog aan mee te werken. Dit geldt ook voor het maken van berekeningen. Pensioenuitvoerders kunnen besluiten hier dan kosten voor in rekening brengen. Deze situatie is vergelijkbaar met de huidige situatie waarin ex-partners verzuimen om het mededelingsformulier tijdig naar de pensioenuitvoerder toe te sturen. De pensioenuitvoerder is in dat geval ook niet meer verplicht om mee te werken aan de uitbetaling van het verevende pensioen.

Afspraken uit het verleden

Bij het aangaan van of tijdens een huwelijk of geregistreerd partnerschap voorafgaand aan inwerkingtreding van voorliggend wetsvoorstel kunnen partners reeds afspraken zijn overeengekomen ten aanzien van de verdeling van pensioen als het huwelijk of het geregistreerd partnerschap wordt beëindigd. De wijzigingen in dit wetsvoorstel hebben in principe geen gevolgen voor die eerder gemaakte afspraken over de verdeling van pensioen, tenzij is overeengekomen 'de standaard' uit de Wvps te volgen. In dat geval heeft het veranderen van de standaard wel gevolgen en moeten de afspraken (in andere bewoording) herbevestigd worden in een echtscheidingsconvenant. Partners doen er vanzelfsprekend verstandig aan om na te gaan of dat wat eerder is afgesproken nog steeds is wat zij willen in het kader van de nieuwe wet.

Scheiden na pensioeningang

Er is een licht stijgende trend waarneembaar bij het aantal scheidingen van gepensioneerden.

Tabel 2: Aantal mensen per leeftijdscategorie dat in het betreffende jaar is gaan scheiden

Leeftijd	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
65 tot 70 jaar	1034	1251	1319	1465	1645	1586	1700
70 tot 75 jaar	450	454	556	513	576	649	723
75 tot 80 jaar	147	180	193	200	252	275	253
80 tot 85 jaar	65	75	66	86	114	82	89
85 tot 90 jaar	18	17	28	27	29	27	24
90 tot 95 jaar	2	6	4	3	7	3	9

Bron: CBS Statline, Huwelijksontbinding; personen, aantallen verhoudingscijfers, d.d. 19 december 2017.

In dit wetsvoorstel wijkt de verdeling van het partnerpensioen dat is opgebouwd tijdens de huwelijkse periode niet af van de situatie van een scheiding vóór pensioeningang. Dit als gevolg van het gehanteerde uitgangspunt dat de wetgeving geen (financiële) prikkels introduceert om bepaalde keuzes te maken, bijvoorbeeld om op een bepaald moment te scheiden.

De overwegingen om pensioen automatisch te converteren, zijn na pensioeningang nog beperkt aan de orde. Bij een scheiding na pensioeningangsdatum zal het pensioeninkomen zeker aan de orde komen bij afspraken over de verdeling van het vermogen e.d. Het is dan immers een maandelijks inkomstenbron waarvan het niet aannemelijk is dat deze over het hoofd zal worden gezien. Keuzes die rondom of op de pensioendatum gemaakt moeten worden, zoals een hoog-laag uitkering, uitruil van partnerpensioen en de daadwerkelijk ingang van het pensioen, zijn op dat moment reeds een gepasseerd station.

Toch kiest de regering ervoor om bij scheiding na pensioeningang het pensioen automatisch te converteren. Bij een scheiding na pensioeningang is het immers niet ondenkbaar dat de andere partner nog niet gepensioneerd is. Het zou dan onoverzichtelijk en bovendien niet logisch zijn om het pensioen van de nog niet gepensioneerde partner wel onder de automatische conversie te laten vallen en het pensioen van de reeds gepensioneerde niet. Conversie van het pensioen kan voor de jongere partner meerwaarde hebben ten opzichte van verevening van het pensioen, bijvoorbeeld omdat er nog keuzes gemaakt kunnen worden bij geconverteerd ouderdompensioen (bv. ingangsdatum). Bij een scheiding na pensionering is het handelingsperspectief van de jongere ex-partner een relevant argument om het pensioen ook bij een scheiding na pensioeningang te verdelen volgens de standaard verdeelmethode (automatisch via conversie, tenzij). Omdat het pensioen al wordt uitgekeerd, is het belangrijk dat de reactieperiode voor het doorgeven van afwijkende afspraken zo kort mogelijk is. Voor scheidingen na pensioeningang geldt daarom een reactieperiode van 2 maanden.

Scheidingen die niet automatisch via de Basisregistratie Personen komen

In principe zijn alle pensioenuitvoerders aangesloten op de BRP. De pensioenuitvoerder krijgt een melding zodra de scheiding in de registers van de burgerlijke stand van de gemeente is ingeschreven. Niet alle scheidingen worden echter ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand, waardoor de melding niet bij de pensioenuitvoerder terecht komt. Dit geldt bijvoorbeeld voor een scheiding van tafel en bed⁴⁵, en ook niet alle scheidingen die in het buitenland plaatsvinden worden in Nederland ingeschreven. Als een scheiding niet via de systematische verstrekking van de BRP-gegevens bij een pensioenuitvoerder binnenkomt, kan deze er ook niet naar handelen. Voor dergelijke

⁴⁵ Een scheiding van tafel en bed wordt ingeschreven in het huwelijksvermogensregister, er volgt hierna geen melding via het BRP.

situaties geldt als standaard dat er recht bestaat op 50-50 verevening van het ouderdomspensioen dat tijdens de huwelijkse periode is opgebouwd. In deze situaties moet de scheiding door de ex-partner(s) gemeld worden bij de pensioenuitvoerder om jegens hen een uitbetalingsrecht te krijgen. Bij deze melding kunnen afwijkende afspraken over pensioenverdeling worden doorgegeven. Daar waar geen uitbetalingsrecht jegens een pensioenuitvoerder kan worden verkregen, bijvoorbeeld in geval van een buitenlandse pensioenuitvoerder, geldt een recht op uitbetaling jegens de ex-partner. De reactietermijn voor het melden van dergelijke scheidingen is één jaar na de officiële inschrijving van de scheiding.

Kosten

In de Wvps is geregeld dat pensioenuitvoerders bevoegd zijn om kosten van een verevening voor de helft aan beide ex-partners in rekening te brengen, dan wel in mindering te brengen op de aan hen uit te betalen bedragen.⁴⁶ In dit wetsvoorstel wordt geregeld dat pensioenuitvoerders ook voor conversie kosten in rekening kunnen brengen, dan wel in mindering kunnen brengen op het kapitaal dat bij de conversie wordt verdeeld. In lagere regelgeving zullen de kosten worden gemaximeerd.

Gegevensbescherming

Gezien de aard van dit voorstel is een gegevensbeschermingseffectbeoordeling uitgevoerd. Met behulp hiervan is de noodzaak onderzocht van de voorgenomen verwerking van persoonsgegevens en zijn op gestructureerde wijze de gevolgen en risico's van de maatregel(en)/het systeem voor gegevensbescherming in kaart gebracht. Hierbij is in het bijzonder aandacht besteed aan de beginselen van transparantie, gegevensminimalisering, doelbinding, het vereiste van een goede beveiliging en de rechten van de betrokkenen. De gegevensbeschermingseffectbeoordeling wordt in de wetgevingskalender gepubliceerd.

In dit wetsvoorstel is een betere benutting van het wettelijk recht op pensioenverdeling het uitgangspunt. Een betere benutting wordt enerzijds bereikt door betere voorlichting door scheidingsprofessionals en anderzijds door aanpassing van het automatisme bij pensioenuitvoerders: nee, tenzij een mededelingsformulier wordt toegestuurd, wordt ja, tenzij afwijkende afspraken worden toegestuurd. Pensioenuitvoerders zijn op dit moment al aangesloten op de BRP en ontvangen daardoor een melding van scheiding. De handelingen die een pensioenuitvoerder nu uitvoert, worden uitgebreid. De pensioenuitvoerder beschikt nu ook al over bijna alle persoonsgegevens die nodig zijn om het pensioen te verdelen. Een pensioenuitvoerder weet alleen niet of, en zo ja welke afwijkende afspraken er zijn gemaakt over pensioenverdeling bij de scheiding. Ook op dit moment moet deze informatie al worden opgestuurd om de pensioenuitbetaling door de pensioenuitvoerder te regelen. De pensioenuitvoerder beschikt na inwerkingtreding van dit wetsvoorstel niet over meer persoonsgegevens dan nu.⁴⁷ Wel wordt het eenvoudiger voor ex-partners om het pensioen te (laten) verdelen. De pensioenuitvoerder informeert de ex-partners bij elke stap. De gegevensverwerking past bij het doel waar de gegevens voor zijn verzameld, namelijk pensioenuitvoering. De rechten van de betrokkenen bij de privacyregelgeving worden niet beperkt.

5. Bijzonder partnerpensioen alleen over de huwelijkse periode

De periode waarover het bijzonder partnerpensioen op basis van de Pensioenwet wordt berekend en de periode waarover de verdeling van het ouderdomspensioen bij scheiding op grond van de Wvps wordt berekend zijn niet aan elkaar gelijk. Het bijzonder partnerpensioen wordt over de voorhuwelijkse én huwelijkse periode opgebouwd, het te verdelen ouderdomspensioen wordt alleen over de huwelijkse periode opgebouwd. Per 1 januari 2018 is het wettelijk stelsel inzake de gemeenschap van goederen veranderd.

⁴⁶ Artikel 6, eerste lid, van de Wvps.

⁴⁷ Hierbij is aangesloten bij de principes van 'privacy by design' en 'privacy by default' uit de Algemene verordening gegevensbescherming (art. 25 van de AVG).

Alleen het vermogen dat door echtgenoten gedurende het huwelijk is opgebouwd (en vermogen dat al voor aanvang van het huwelijk aan de echtgenoten gezamenlijk toebehoort) valt standaard in de wettelijke gemeenschap. Het privévermogen van de echtgenoten vóór het huwelijk valt niet langer in de gemeenschap. Deze wijziging is niet relevant voor het ouderdomspensioen dat onder de Wvps valt, maar geeft voor de regering wel aanleiding om de periode waarover het bijzonder partnerpensioen wordt berekend, te herzien.

Dit wetsvoorstel regelt dat het bijzonder partnerpensioen wordt beperkt tot de huwelijkse periode.⁴⁸ Het partnerpensioen over de voorhuwelijkse periode blijft beschikbaar voor een nieuwe partner van de verdelingsplichtige, of kan gebruikt worden om op de pensioeningangsdatum uit te ruilen voor een hoger ouderdomspensioen voor de verdelingsplichtige. Voor de verdelingsgerechtigde betekent een verkorting van de periode dat het bijzonder partnerpensioen lager wordt in vergelijking tot de huidige situatie. Indien beide ex-partners partnerpensioenen hebben opgebouwd, gelden de voor- en nadelen over en weer. Ex-partners kunnen bij de scheiding een andere verdeling van het pensioen overeenkomen of een andere periode laten meetellen. Bijvoorbeeld de periode waarin men als ongehuwd samenwonenden al partners was, maar nog niet gehuwd. De vraag is of dit soort afwijkingen veel zullen voorkomen, aangezien het partnerpensioen over de huwelijkse periode wordt meegenomen in de conversie en niet als zelfstandig recht blijft bestaan. Bij verevening kan dit relevanter zijn. Zoals in paragraaf 3.2 al is aangegeven, geldt voor een afwijkende periode dat dit zowel voor het bijzonder partnerpensioen als voor het ouderdomspensioen dezelfde afwijkende periode moet zijn.

Bijzonder partnerpensioen voor ongehuwd samenwonenden

Er geldt een plicht tot gelijke behandeling van ongehuwde en niet-geregistreerde partners ten opzichte van gehuwden en geregistreerde partners met betrekking tot het bijzonder partnerpensioen. In artikel 5, zesde lid, van de Algemene wet gelijke behandeling is dit vastgelegd. Sociale partners hoeven geen partnerpensioen aan te bieden aan samenwonenden. De Tweede Kamer heeft deze lijn ondersteund bij de behandeling van het wetsvoorstel Recht van keuze voor ouderdomspensioen in plaats van nabestaandenpensioen en gelijke behandeling van mannen en vrouwen (Stb. 2000, 625.).

Bij de behandeling van de Pensioen- en spaarfondswet (PSW) in de Tweede Kamer is een motie van de leden Schimmel (D66) en Van Zijl (PvdA) aangenomen die de regering verzoekt waar mogelijk ongehuwd samenwonende partners gelijk te behandelen met gehuwden of geregistreerde partners (Kamerstukken II 1999/2000, 26 711, nr. 25). Bij de behandeling van het wetsvoorstel voor de Pensioenwet in de Tweede Kamer is invulling gegeven aan deze motie. Indien werkgevers en werknemers in een pensioenovereenkomst overeenkomen dat ook niet-geregistreerde samenwonenden in aanmerking kunnen komen voor een partnerpensioen, gelden voor hen dezelfde rechten en plichten als voor gehuwden en geregistreerde partners. In de PSW bestond dit recht alleen voor gehuwden en geregistreerde partners. Tot en met 31 december 2007 had de meeverzekerde partner bij beëindiging van de samenwoning wettelijk geen recht op bijzonder partnerpensioen. Met ingang van 1 januari 2008 is de definitie van scheiding in de Pensioenwet gewijzigd. Sinds de verruiming van de definitie van scheiding is artikel 57 van de Pensioenwet ook van toepassing op ongehuwd samenwonenden. Dit betekent dat samenwonende partners, indien zij voldoen aan de partnerdefinitie in de pensioenregeling, bij beëindiging van de samenleving aanspraak kunnen maken op een deel van het opgebouwde bijzonder partnerpensioen.

Pensioenuitvoerders ontvangen geen bericht via de BRP bij het beëindigen van een (ongehuwde) samenwoningrelatie. Zij splitsen in die situaties het bijzonder partnerpensioen dus niet vanzelf af. Dit gebeurt alleen op verzoek. De pensioenuitvoerder kan bij de aanvraag tot afsplitsing van het bijzonder partnerpensioen nagaan op welk moment de samenwoningrelatie is gestart. Op basis van de huidige

⁴⁸ Voor ongehuwd samenwonenden geldt de 'samenwoningperiode' op grond van de pensioenregeling.

wetgeving is dit op dit moment niet relevant, omdat het gehele partnerpensioen bij het einde van de samenwoning wordt afgesplitst tot bijzonder partnerpensioen.

Na inwerkingtreding van dit wetsvoorstel wordt ook voor ongehuwd samenwonenden alleen de helft van het partnerpensioen dat tijdens de samenwoonperiode is opgebouwd, afgesplitst tot bijzonder partnerpensioen.

6. Verdelingsgrens

Verdelingsgrens naar beneden, meer pensioenen worden verdeeld

In de Wvps is bepaald dat indien het deel van het ouderdomspensioen dat bestemd is voor de verdelingsgerechtigde ex-partner lager is dan het afkoopbedrag⁴⁹ (€ 474,11 per jaar in 2018), de verevening niet wordt uitgevoerd. Het gaat hier dus om aanspraken van – onverdeeld - maximaal ca. € 950,- per jaar die niet verevend worden, ter voorkoming van veel kleine pensioenen in de administratie. Dat zijn flink wat pensioenen die, om administratieve redenen, niet verdeeld worden. Deze regel stamt uit 1995. De regering ziet aanleiding om deze grens te herzien. In het licht van de Wet waardeoverdracht klein pensioen zijn de oorspronkelijke administratieve overwegingen voor de grens niet meer doorslaggevend. De verwachting is dat heel veel kleine pensioen via automatische waardeoverdracht zullen uitgroeien tot grotere pensioenaanspraken. Kleine geconverteerde ouderdomspensioenen vallen ook onder het regime van automatische waardeoverdracht. Het daadwerkelijke effect van de Wet waardeoverdracht klein pensioen kan nog niet met zekerheid bepaald worden, de komende jaren zullen moeten uitwijzen of automatische waardeoverdracht in praktijk goed gaat lopen. Een tweede argument om de grens te herzien, heeft te maken met de voorgestelde aanpassing van de standaard verdeelmethode in conversie. De verdelingsgerechtigde ex-partner kan een (klein) geconverteerd ouderdomspensioen overdragen naar de eigen huidige pensioenuitvoerder, om zodoende pensioenaanspraken bij elkaar te brengen. Dit kan ook een opschonend effect hebben in de betreffende pensioenadministraties.

Het schrappen van de grens heeft consequenties voor pensioenuitvoerders. Ten behoeve van de evaluatie heeft SEO Onderzoek onderzocht wat het effect voor pensioenuitvoerders zou zijn als de grens uit de wet zou worden gehaald. Uit het SEO-rapport blijkt dat het lastig is om een goede inschatting te maken van het aantal extra pensioenverdelingen dat zich zal voordoen als de grens zou worden geschrapt. SEO geeft een schatting die uiteenloopt van 4.000 tot 15.000 extra pensioenverdelingen per jaar.

Om de administratieve lasten voor pensioenuitvoerders toch te beperken, is het helemaal schrappen van de grens niet wenselijk. Kleine pensioenen van bijvoorbeeld € 75,- per jaar zouden zonder het hanteren van een grens dan bij scheiding ook voor verdeling in aanmerking komen. In dit wetsvoorstel wordt daarom de grens verlaagd. Het ouderdomspensioen dat in de huwelijkse periode is opgebouwd en gelijk of lager is dan de afkoopgrens wordt niet verdeeld. Dat betekent dat pensioenaanspraken tussen € 474,11 en € 948,22,- per jaar (beide bedragen 2018) na inwerkingtreding van dit wetsvoorstel wel voor verdeling in aanmerking komen. Pensioenuitvoerders hoeven hierbij enkel naar de hoogte van het te verdelen ouderdomspensioen te kijken. Valt dat onder de afkoopgrens, dan hoeft de pensioenuitvoerder het opgebouwde ouderdomspensioen niet te verdelen. Wel wordt in dat geval het opgebouwde partnerpensioen afgesplitst naar bijzonder partnerpensioen.

Bedraagt het tijdens het huwelijk opgebouwde ouderdomspensioen meer dan de afkoopgrens, dan komt het ouderdomspensioen voor verdeling in aanmerking en wordt

⁴⁹ Artikel 66 Pensioenwet.

het (in de standaard situatie) samen met het in de huwelijkse periode opgebouwde partnerpensioen geconverteerd. Op deze manier worden meer pensioenen verdeeld zoals beoogd met de Wvps. Gevolg is wel dat hiermee tot een ouderdomspensioen van ongeveer € 950 twee kleine ouderdomspensioenen worden gecreëerd. Indien een pensioenuitvoerder geen gebruik maakt van zijn recht op automatische waardeoverdracht conform de Wet waardeoverdracht klein pensioen, betekent dit dat de pensioenuitvoerder meer kleine pensioenen zal moeten administreren. Voor de kleine geconverteerde aanspraken gelden dezelfde regels voor afkoop en waardeoverdracht als een reguliere slapersaanspraak ouderdomspensioen.

Pensioenuitvoerders krijgen door het verlagen van de verdelingsgrens te maken met meer verdelingen. Met behulp van de Pensioenaansprakenstatistiek 2015 van het CBS⁵⁰ is berekend dat de combinatie van het automatisch tot verdeling overgaan en het verlagen van de verdelingsgrens tot ongeveer 7.500 extra te verdelen pensioenaanspraken per jaar leiden. De aantallen afgesplitste bijzonder partnerpensioenen wijzigen niet door het verlagen van de verdelingsgrens, in de huidige situatie wordt het bijzonder partnerpensioen ook afgesplitst als het ouderdomspensioen op grond van de verdelingsgrens niet wordt verdeeld. Wel zal het aantal kleine pensioenen naar verwachting toenemen, de schatting loopt uiteen van 7.500 tot 15.000 extra kleine pensioenen per jaar. Deze kleine pensioenen vallen onder de regels van automatische waardeoverdracht en kunnen worden overgedragen als er een nieuwe pensioenuitvoerder beschikbaar is.

Kleine en hele kleine bijzonder partnerpensioenen

De Wet waardeoverdracht klein pensioen is niet van toepassing op bijzonder partnerpensioen. Een klein bijzonder partnerpensioen (maximaal € 474,11 per jaar, bedrag 2018) is een recht voor de verdelingsgerechtigde ex-partner en wordt niet mee overgedragen als het ouderdomspensioen van de verdelingsplichtige wordt overgedragen. Een klein bijzonder partnerpensioen kan worden afgekocht⁵¹, maar dit is net als bij afkoop van kleine ouderdomspensioenen niet altijd succesvol. Daarom wordt in dit wetsvoorstel geregeld dat een pensioenuitvoerder het recht krijgt om een klein bijzonder partnerpensioen uit te ruilen in een aanspraak op ouderdomspensioen als de verdelingsgerechtigde ex-partner hiermee instemt, en het pensioen nog niet is ingegaan. Op deze manier is er op pensioengebied geen binding meer met de ex-partner en kan het ouderdomspensioen worden overgedragen aan de eigen pensioenuitvoerder. Dit geconverteerde ouderdomspensioen valt wél onder de Wet waardeoverdracht klein pensioen. Een pensioenuitvoerder kan de uitruil voor een nieuw klein bijzonder partnerpensioen doen binnen een jaar maanden na de scheiding. Voor bestaande kleine bijzonder partnerpensioenen geldt een termijn van 2 jaar na inwerkingtreding. Ook verdelingsgerechtigde ex-partners krijgen het recht een klein bijzonder partnerpensioen uit te ruilen naar een aanspraak op ouderdomspensioen. Dit kan tot uiterlijk de ingangsdatum van het ouderdomspensioen. De wens van een ex-partner om uit te ruilen heeft voorrang op het eenzijdige afkooprecht van een pensioenuitvoerder. Een pensioenuitvoerder is verplicht deze uitruil uit te voeren.

Voor hele kleine bijzonder partnerpensioenen bestaat geen officiële grens. Met dit wetsvoorstel wordt dit geïntroduceerd op maximaal € 2,- per jaar, gelijk aan de grens voor hele kleine ouderdomspensioenen. De verhouding tussen de uitvoeringskosten en de hoogte van de aanspraak is bij deze hele kleine bijzonder partnerpensioenen fors uit evenwicht. Het is wettelijk mogelijk om deze kosten te beperken door deze kleine pensioenen af te kopen, maar in de praktijk biedt dit geen soelaas. Mensen reageren niet tot nauwelijks op afkoopopgingen van beperkte bedragen. Daarom wordt voorgesteld dat *bestaande* hele kleine bijzonder partnerpensioenen mogen vervallen. Dit

⁵⁰ <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2018/39/pensioenaansprakenstatistiek-2015>

⁵¹ Op grond van artikel 68 van de Pensioenwet hebben pensioenuitvoerders het recht om binnen 6 maanden na het ontvangen van de melding van scheiding een klein bijzonder partnerpensioen (eenzijdig) af te kopen. Hierna geldt instemmingsrecht van de verdelingsgerechtigde ex-partner.

is een recht voor pensioenuitvoerders, geen plicht. Hierbij geldt de voorwaarde dat de betrokkene geïnformeerd wordt en mits dit in overeenstemming is met de evenwichtige belangenafweging⁵². Aan het laten vervallen van de heel kleine bijzonder partnerpensioenaanspraken zijn geen fiscale gevolgen voor de deelnemer of gewezen deelnemer verbonden. Ter voorkoming van het ontstaan van *nieuwe* hele kleine bijzonder partnerpensioen wordt geregeld dat zij niet worden afgesplitst. Een heel klein bijzonder partnerpensioen blijft daardoor als partnerpensioen bij de verdelingsplichtige ex-partner.

7. Regeldruk

Dit wetsvoorstel heeft regeldrukeffecten voor bedrijven en burgers. Deze bestaan uit kennisnamekosten/nalevingskosten/administratieve lasten. In het onderstaande zal eerst worden ingegaan op de regeldrukeffecten voor bedrijven en daarna de effecten voor burgers.

Gevolgen voor bedrijven

Dit wetsvoorstel bevat een aantal onderdelen die gevolgen hebben voor de pensioenuitvoering. Pensioenverdeling na scheiding vindt op dit moment deels handmatig plaats. Niet alle onderdelen van het verdelingsproces lenen zich voor automatisering. Over het algemeen geldt dat handmatige handelingen duurder zijn dan geautomatiseerde handelingen.

Pensioenuitvoerders voeren op dit moment heel weinig pensioenverdelingen via conversie uit. Een logische verklaring lijkt gevonden te kunnen worden in de *bias* dat mensen nauwelijks van de standaard verdeelmethode afwijken, en dus voor verevening 'kiezen'. Uit het SEO-rapport blijkt dat een standaard verevening tussen € 130,- en € 250,- kost. Het betreft de kosten voor het opvragen en controle van benodigde documenten, de beoordeling of Wvps van toepassing is, het maken van een berekening, het opsturen van een overzicht naar ex-partners, en de verwerking van verevening in de systemen.

De ondergrens van € 130,- is gerapporteerd door een grote pensioenuitvoerder die een uitkeringsovereenkomst uitvoert. De bovengrens van € 250,- is gerapporteerd door een kleine pensioenuitvoerder die een premieregeling uitvoert. Deze hogere kosten kunnen liggen aan het kleinere collectief, maar kan ook worden verklaard in die gevallen waarin het partnerpensioen is gefinancierd op opbouwbasis⁵³. In dat geval moet eerst de aanspraak op bijzonder partnerpensioen worden berekend, de aanspraak die er zou zijn in geval van een uitkeringsregeling. Vervolgens moet de aanspraak worden teruggerekend naar een kapitaal, en moeten de beleggingsfondsen worden gesplitst. Met pensioenverdeling via conversie kunnen deze stappen worden overgeslagen, bij conversie wordt immers de waarde van het tijdens de huwelijkse periode opgebouwde ouderdomspensioen en partnerpensioen verdeeld. Er hoeven geen aanspraken op bijzonder partnerpensioen te worden berekend en teruggerekend naar kapitaal. Conversie heeft in die zin een kostenverlagend effect bij premieregelingen.

Conversie is in beginsel wel duurder dan verevening. Bij conversie moet een actuariële berekening worden gemaakt, het pensioen wordt immers op twee levens berekend. Dit is bij verevening niet aan de orde, het pensioen blijft op het leven van de verdelingsplichtige berekend. De verwachting is dat pensioenuitvoerders het proces van conversie meer zullen automatiseren dan nu, en dat hierdoor de kosten per conversie

⁵² Artikel 105 van de Pensioenwet en artikel 110b van de Wet verplichte beroepspensioenregeling.

⁵³ In het geval van partnerpensioen op risicobasis is dit onderscheid in kosten tussen uitkeringsregelingen en premieregeling dus niet aan de orde.

zullen afnemen. Als aanname voor de kosten in tabel 3 is € 200,-⁵⁴ genomen voor een conversie in de eerste jaren, structureel zullen de kosten per handeling lager zijn omdat pensioenuitvoerders voornemens zijn conversie-handelingen te automatiseren. In de structurele situatie wordt met € 150,- gerekend.

Door het introduceren van het automatisme van verdelen worden er straks meer pensioenen verdeeld. Van de jaarlijks 35.000 scheidingen zien ca. 10.000 stellen af van verdeling en sturen ca. 15.000 stellen het formulier ten behoeve van verevening op. Het automatisch verdelen leidt dus tot extra pensioenverdeling bij de overige ca. 10.000 stellen die nu niks doen. Het automatisch verdelen van het pensioen van deze 10.000 stellen leidt tot ca. 15.000 extra conversies.⁵⁵

De combinatie van conversie als standaard verdeelmethode in plaats van verevening en het automatisch verdelen, leidt tot extra nalevingskosten van ca. € 4,3 miljoen per jaar.⁵⁶ Hierin zijn de kosten voor het converteren van een bijzonder partnerpensioen meegenomen. Er hoeft maar één keer een actuariële berekening gemaakt te worden ten behoeve van de pensioenverdeling. Wel zijn er extra nalevingskosten voor het berekenen van het bijzonder partnerpensioen over de huwelijkse periode, waar dit nu niet berekend hoeft te worden. Als pensioenadministraties op orde zijn, hoeft dit geen ingewikkelde berekening te zijn. Dit kost naar verwachting € 15,- per berekening.

In hoofdstuk 6 is aangegeven dat de combinatie van het automatisch tot verdeling overgaan en het verlagen van de verdelingsgrens tot ongeveer 7.500 extra te verdelen pensioenaanspraken per jaar zal leiden. Dit leidt tot extra nalevingskosten van ca. € 1,5 miljoen per jaar (7.500*€200,-).

Tabel 3: Structurele nalevingskosten voor de totale pensioensector (in € miljoen)

	2021	2022	2023	2024	Struc
Conversie als standaard in combinatie met automatisch verdelen	+4,3	+4,3	+4,3	+4,3	+2,4
Verlagen verdeelgrens	+1,5	+1,5	+1,5	+1,5	+1,1
Extra aantal kleine pensioenen tbv waardeoverdracht (7.500-15.000 pj) ⁵⁷	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
BPP over huwelijkse periode berekenen ⁵⁸	+1,3	+1,3	+1,3	+1,3	+1,3

⁵⁴ € 130 vereveningskosten + € 70,- uurtarief actuaris.

⁵⁵ Uit de Pensioenaansprakenstatistiek 2015 (PAS 2015) van het CBS blijkt dat het gemiddelde aantal (actieve en niet-actieve) pensioenaanspraken 1,7 per persoon is (gepensioneerden vallen buiten deze selectie, zij scheiden ook, maar in veel lagere aantallen dan niet-gepensioneerden. Daarom worden zij hierna buiten beschouwing gelaten.). De 20.000 betrokken personen bij de 10.000 extra scheidingen hebben in totaal 34.000 pensioenpotjes. 44% hiervan betreft een pensioenaanspraak van € 1000,- en meer. 44% van 34.000 is ca. 15.000.

⁵⁶ 15.000 extra conversies door het *automatisch* verdelen leidt tot € 3 miljoen extra kosten (15.000*€200 per conversie). Bij de 15.000 extra conversies zijn 30.000 mensen betrokken, elk met gemiddeld 1,7 pensioenaanspraak. Van deze 51.000 pensioenaanspraken valt 44% boven € 1000,-. Van deze 22.500 pensioenaanspraken wordt 90% duurder (bij DB + €70,- per verdeling, totaal + € 1.417.500,-) en wordt 10% goedkoper (bij DC - € 50,- per verdeling, totaal - €112.500,-). Gecombineerd leidt dit tot 4,3 miljoen extra nalevingskosten per jaar.

⁵⁷ De budgettaire effecten zijn gebaseerd op de bedragen per handeling zoals aangenomen in tabel 3 in de memorie van toelichting bij de Wet waardeoverdracht klein pensioen, Kamerstukken II 2016/17, 34765, nr. 3.

⁵⁸ Pensioenuitvoerders geven aan de handelingen te gaan automatiseren. De aanname voor de kosten is daarom op een laag niveau ingeschat met € 15,-. De aanname is dat van de 35.000 jaarlijkse scheidingen er 25.000 leiden tot pensioenverdeling incl. bijzonder partnerpensioen. Bij 25.000 scheidingen zijn 50.000 mensen betrokken die gemiddeld 1,7 pensioenaanspraken hebben. De aanname is dat elke pensioenaanspraak een partnerpensioen op opbouwbasis bevat. Dit is een overschatting. Dit leidt tot 85.000 bijzonder partnerpensioenen * € 15,-.

Keuzemogelijkheid uitruilen bestaande kleine BPP's in OP (350.000) ⁵⁹	+2	+2			-2,6
Keuzemogelijkheid uitruilen nieuwe kleine BPP's in OP (21.000 pj) ⁶⁰	+0,2	+0,2	+0,2	+0,2	+0,2
Vervallen bestaande hele kleine BPP's (60.000) ⁶¹	-1,5	0	0	0	-0,5
Niet laten ontstaan van nieuwe hele kleine BPP's (3600 pj) ⁶²	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Totaal	+7,6	+9,1	+7,1	+7,1	+1,7

Er zijn incidentele nalevingskosten aan de orde voor het aanpassen van de administratiesystemen bij pensioenuitvoerders. Deze worden geraamd op € 3,6 miljoen voor de totale sector.⁶³

Uit het SEO-rapport blijkt dat er zowel pensioenuitvoerders zijn die lagere kosten verwachten dan nu ná een verdeling (twee individuele polissen zijn goedkoper dan één verevend recht waar beide partners moeten worden geïnformeerd bij mutaties), en er zijn uitvoerders die hogere kosten verwachten (ingewikkeldere administratie). Daarom wordt hier nu uitgegaan van kostenstabilisatie.

Gevolgen voor burgers

Voor (gewezen) pensioendeelnemers en hun ex-partners zijn onderstaande kennisnamekosten aan de orde. Het is echter de vraag of dit om *extra* kosten gaat, aangezien de meeste mensen maar één keer in hun leven scheiden. Pas op dat moment hoeven zij zich te verdiepen in de betreffende regelgeving, zij hoeven zich niet te verdiepen in de gewijzigde regelgeving. Dit geldt alleen voor mensen die meer dan één keer scheiden en dit onder de verschillende verdeelregimes doen. Het betreft de volgende kennisnamekosten:

- het kennismaken van betreffende regelgeving (incl. de verdeelgrens) over de verdeling van het ouderdomspensioen en het bijzonder partnerpensioen (eenmalig, tenzij er meer dan één keer wordt gescheiden);
- het kennismaken van het besluit tot het laten vervallen van een heel klein bijzonder partnerpensioenaanspraak (eenmalig voor reeds bestaande, structureel voor nieuwe);
- het kennismaken van de mogelijkheid om een klein bijzonder partnerpensioen uit te mogen ruilen in een eigen ouderdomspensioenaanspraak;

⁵⁹ Na uitvraag bij de grootste pensioenfondsen is de inschatting dat er zo'n 350.000 kleine bijzonder partnerpensioenen in de administraties staan. De aanname is dat 75% van de bestaande kleine bijzonder partnerpensioenen wordt uitgeruild binnen 2 jaar na inwerkingtreding, en direct wordt meegenomen in automatische waardeoverdracht. Voor een uitruil wordt € 20,- gerekend (inschatting uit de sector lopen uiteen van € 12,-/ € 50,-). Pensioenuitvoerders hebben structureel voordeel van minder administratiekosten (€ 10,- per aanspraak).

⁶⁰ De aanname is dat er elk jaar 21.000 nieuwe kleine bijzonder partnerpensioenen ontstaan (6% van de bestaande administratie). Dit lijkt een overschatting, omdat veel meer kleine bijzonder partnerpensioenen dan nu worden meegenomen in een conversie.

⁶¹ De budgettaire effecten zijn gebaseerd op de bedragen per handeling zoals aangenomen in tabel 4 in de memorie van toelichting bij de Wet waardeoverdracht klein pensioen, Kamerstukken II 2016/17, 34765, nr. 3. De 60.000 bestaande hele kleine bijzondere partnerpensioenen is een inschatting na uitvraag bij de grootste pensioenfondsen. Het structurele effect ziet op de administratiekosten.

⁶² Idem. De 3600 nieuwe hele kleine bijzonder partnerpensioenen per jaar zijn gebaseerd op de gehanteerde 6% van de bestaande populatie zoals bij de wet waardeoverdracht klein pensioen is aangenomen.

⁶³ In het SEO-rapport worden de initiële kosten voor de geschetste beleidsopties geschat op €1,75 – 1,85 miljoen. De administraties moeten worden aangepast op twee onderdelen: de standaard verdeelmethode conversie en het verlagen van de verdeelgrens (2*1,8 mln).

- het kennisnemen van het recht voor de pensioenuitvoerder om een klein bijzonder partnerpensioen te mogen uitruilen in ouderdomspensioen als de betrokkene niet reageert op de afkoopopgave.

Deze handelingen zijn niet belastend voor burgers en zullen in totaal ongeveer 15 minuten in beslag nemen. Het gaat dus om beperkte regeldruk. Net als nu kunnen er kosten voor verdeling in rekening worden gebracht bij de burger. Deze kosten worden in lagere regelgeving gemaximeerd.

8. Advies en consultatie

PM

9. Overgangsrecht en inwerkingtreding

De wijzigingen in dit wetsvoorstel zijn van toepassing op scheidingen vanaf inwerkingtreding van het wetsvoorstel. In verband met een redelijke implementatieperiode bij pensioenuitvoerders is de beoogde inwerkingtredingsdatum 1 januari 2021.

Met dit wetsvoorstel wordt geregeld dat pensioenuitvoerders kunnen besluiten om bestaande heel kleine bijzondere partnerpensioenen (de uitkering zou op jaarbasis niet meer bedragen dan € 2,- per jaar) te laten vervallen.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1. Begripsomschrijving en definities

In artikel 1 zijn een aantal begripsbepalingen opgenomen die grotendeels ongewijzigd uit de Wvps zijn overgenomen. Daarnaast zijn een aantal nieuwe begripsbepalingen toegevoegd. De begripsbepalingen zijn alfabetisch gerangschikt.

Onder het begrip pensioen (eerste lid, onderdeel e) wordt nu zowel ouderdomspensioen als partnerpensioen verstaan. Dit in tegenstelling tot de Wvps waar het begrip pensioen uitsluitend ziet op ouderdomspensioen. De reden hiervoor is dat in dit wetsvoorstel conversie de hoofdregel wordt en dat zowel het ouderdomspensioen als het partnerpensioen in de conversie wordt betrokken.

Onder het begrip scheiding (eerste lid, onderdeel f) wordt verstaan: echtscheiding, scheiding van tafel en bed dan wel beëindiging van een geregistreerd partnerschap anders dan door dood, vermissing of omzetting in een huwelijk. Deze begrippen zijn samengevoegd in het begrip echtscheiding omdat de gevolgen bij de toepassing van dit wetsvoorstel veelal hetzelfde zijn. Uitzondering hierop is de scheiding van tafel en bed waarbij conversie niet de standaard optie is omdat de opbouw van partnerpensioen tijdens de scheiding van tafel en bed doorloopt.

Het uitvoeringsorgaan (eerste lid, onderdeel h) heeft de taak om zorg te dragen voor de feitelijke uitvoering van de pensioenverdeling. Het uitvoeringsorgaan informeert de echtgenoten, maakt de berekeningen en doet de betalingen. Het uitvoeringsorgaan zal meestal een pensioenuitvoerder zijn zoals een pensioenfonds of verzekeraar, maar het kan ook een natuurlijk persoon zijn bijvoorbeeld als een directeur-grotaandeelhouder pensioen in eigen beheer heeft uitgevoerd.

In het tweede lid, onderdeel i, wordt, net als in de Wvps, het begrip (ouderdoms)pensioen uitgebreid met een herberekend arbeidsongeschiktheidspensioen op grond van de Kaderwet militaire pensioenen. Een herberekend

arbeidsongeschiktheidspensioen komt tot uitbetaling vanaf de pensioenleeftijd en komt materieel overeen met een ouderdomspensioen.

In het derde lid is, net als in de Wvps, een uitzondering gemaakt voor tijdelijk pensioen waarbij geen recht bestaat op een premievrije aanspraak voor personen die voor het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd het dienstverband beëindigen. Daarbij gaat het om met regelingen voor vervroegde uittreding te vergelijken regelingen.

Artikel 2. Toepassingsbereik

Dit wetsvoorstel wordt net als de Wvps van toepassing bij pensioen gerelateerd aan arbeid. Het gaat daarbij om aan de arbeidsverhouding of beroepsuitoefening gekoppelde opbouw van pensioenaanspraken en pensioenrechten en aanspraken ter vervanging van arbeidsinkomen indien de arbeid is beëindigd wegens ouderdom. In artikel 2, eerste lid, is een opsomming gegeven van pensioenwetten of pensioenregelingen waarbij dit aan de orde is. In de Wvps zijn daarbij verschillende situaties onderscheiden: pensioen op grond van een toezegging door de werkgever (ten tijde van de Pensioen- en spaarfondsenwet), een pensioenovereenkomst, verplichtstelling, verplichte deelneming, pensioenovereenkomst tussen een natuurlijk pensioen en degene die huishoudelijke diensten verricht, pensioenregeling in de sociale werkvoorziening en opbouw via het (voormalige) Fonds voorheffing pensioenen. Dit onderscheid is in dit voorstel niet overgenomen omdat de vormgeving van de deelname of wijze van opbouw er niet toe doet voor de vraag of er sprake is van pensioen dat voor verdeling in aanmerking komt. Alle genoemde situaties komen ook zonder nadere omschrijving voor verdeling in aanmerking. Hoewel het toepassingsbereik in dit wetsvoorstel dus anders is omschreven is het pensioen dat voor verdeling in aanmerking komt gelijk aan dat op grond van de Wvps.

Aan het eerste lid is verder een onderdeel toegevoegd (onderdeel h) op grond waarvan regelingen die naar aard en strekking overeenkomen met de in de andere onderdelen genoemde, in aanmerking komen voor verdeling. De in de Wvps opgenomen mogelijkheid om bij algemene maatregel van bestuur uitkeringen aan te kunnen merken als pensioen is daarom niet opgenomen in dit wetsvoorstel.

Op grond het tweede lid is het eerste lid van toepassing ook als buitenlands recht van toepassing is op het huwelijksvermogensregime van de echtgenoten. In die situatie vindt dus verdeling plaats van op grond van Nederlands recht opgebouwd pensioen.

Is Nederlands recht van toepassing op het huwelijksvermogensregime van de echtgenoten dan regelt het derde lid dat de wet ook van toepassing is op pensioen op grond van een pensioenregeling waarop buitenlands recht van toepassing is.

Artikel 3. Verdeling

In artikel 3 van het wetsvoorstel zijn een aantal uitgangspunten voor de verdeling van pensioen bij scheiding opgenomen.

In het eerste lid is opgenomen dat een echtgenoot bij scheiding recht heeft op verdeling van het pensioen dat de andere echtgenoot tijdens het huwelijk heeft opgebouwd, tenzij de echtgenoten dit recht bij huwelijksvoorwaarden of een echtscheidingsconvenant hebben uitgesloten. Daarbij gaat het om wederzijds recht op verdeling.

Op grond van het tweede lid, onderdeel a, wordt het pensioen niet verdeeld indien het tijdens het huwelijk opgebouwde ouderdomspensioen op de pensioeningangsdatum zou leiden tot een uitkering die minder bedraagt dan het in artikel 66 van de Pensioenwet opgenomen afkoopbedrag voor kleine pensioenen. Dit bedrag, dat jaarlijks geïndexeerd wordt, bedraagt voor 2018 € 474,11.

Voor de vraag of het te verdelen pensioen onder deze grens blijft wordt gekeken naar de opbouw tijdens de huwelijksperiode. Echtgenoten kunnen afwijkende afspraken

hebben gemaakt over de periode van verdeling bijvoorbeeld door ook de voorhuwelijkse periode van samenwoning mee te tellen, maar dit is voor de toepassing van het tweede lid, onderdeel a, niet relevant.

Op grond van het tweede lid, onderdeel b, wordt het pensioen ook niet verdeeld indien partijen binnen 6 maanden na de scheiding hertrouwen. Op grond van artikel 1, tweede lid, onderdeel c, wordt onder hertrouwen ook verstaan het aangaan van een huwelijk na een geregistreerd partnerschap, het aangaan van een geregistreerd partnerschap na een huwelijk, het opnieuw aangaan van een geregistreerd partnerschap of verzoening na scheiding van tafel en bed. Er is gekozen voor een periode van 6 maanden omdat dit (in de meeste gevallen) de termijn is waarin echtgenoten afwijkende afspraken kunnen doorgeven alvorens de verdeling wordt uitgevoerd.

In het derde lid is een regeling opgenomen over de informatieverstrekking over de verdeling aan de echtgenoten. Over het algemeen worden scheidingen opgenomen in de BRP. Zodra de scheiding in de BRP is opgenomen informeert het uitvoeringsorgaan de echtgenoten over de verdeling en over de termijn waarbinnen zij eventuele afwijkende afspraken moeten doorgeven. Uitvoeringsorganen ontvangen een melding als een scheiding in de BRP is opgenomen.

Indien de scheiding niet in de BRP is opgenomen, dit is onder meer het geval bij scheiding van tafel en bed en bij scheidingen in het buitenland die niet op grond van artikel 2.8, tweede lid, van de Wet basisregistratie personen in de BRP worden opgenomen, moeten de echtgenoten de scheiding melden bij het uitvoeringsorgaan. Zij ontvangen dan alsnog de informatie.

In het vierde lid is geregeld dat het uitvoeringsorgaan de kosten voor de verdeling voor de helft aan ieder van de echtgenoten in rekening kan brengen of in mindering kan brengen op de te betalen uitkeringen. Dit komt overeen met artikel 6 van de Wvps.

Op grond van het vijfde lid worden regels gesteld voor de berekening van het te verdelen pensioen (onderdeel a). Daarbij zal het zowel gaan om regels voor de berekening van de periode waarover het pensioen wordt verdeeld als om regels voor de berekening van de aanspraak bij conversie en verevening van het pensioen. Verder worden regels gesteld over de berekening en uitbetaling van een verevend recht in geval van waardeoverdracht (onderdeel b) en de informatieverstrekking aan de echtgenoten (onderdeel c). Tenslotte zullen regels worden gesteld over de kosten die in rekening kunnen worden gebracht (onderdeel d). Daarbij kan gedacht worden aan een maximum voor de kosten.

Artikel 4. Conversie

In artikel 4 is de nieuwe hoofdregel voor verdeling neergelegd: conversie. Indien de echtgenoten niet binnen 6 maanden afwijkende afspraken doorgeven wordt het pensioen door conversie verdeeld.

Bij de conversie wordt, ingevolge het tweede lid, de helft van het tijdens de huwelijkse periode opgebouwde ouderdomspensioen en de helft van het tijdens de huwelijkse periode opgebouwde partnerpensioen omgezet in een zelfstandige aanspraak op ouderdomspensioen voor de verdelingsgerechtigde echtgenoot. Deze regeling verschilt op twee punten van de huidige regeling als gekozen wordt voor conversie. Het partnerpensioen wordt verdeeld tussen de echtgenoten en niet alleen aan de verdelingsgerechtigde echtgenoot toebedeeld en alleen het partnerpensioen over de huwelijkse periode wordt verdeeld en niet ook het partnerpensioen over de voorhuwelijkse periode. De helft van het partnerpensioen die toekomt aan de verdelingsplichtige echtgenoot blijft voor deze als partnerpensioen staan.

Voor scheidingen na de pensioeningangsdatum geldt ingevolge het derde lid een meldingstermijn voor afwijkende afspraken van twee maanden. Deze termijn is korter dan in andere situaties omdat het ouderdomspensioen al tot uitkering komt en de

verdeling met terugwerkende kracht tot de scheiding wordt doorgevoerd. Door de termijn voor het melden van afwijkende afspraken te beperken tot twee maanden wordt deze terugwerkende kracht beperkt.

In het vierde lid staan een aantal situaties waarbij geen "automatische" conversie plaatsvindt. Dat betreft scheidingen die niet in de BRP zijn opgenomen zoals een scheiding van tafel en bed en een scheiding in het buitenland die niet in de BRP wordt opgenomen. Verder is er geen conversie bij een herberekend arbeidsongeschiktheidspensioen en bij de verdeling van pensioen op grond van een buitenlandse regeling. Het gaat hierbij om situaties waarbij conversie niet kan (scheiding van tafel en bed en herberekend arbeidsongeschiktheidspensioen) of niet voorgeschreven kan worden (uitvoering van een buitenlandse pensioenregeling).

Op grond van het vijfde lid informeert het uitvoeringsorgaan de echtgenoten over de conversie en de aan beide toekomstige pensioenaanspraken.

Artikel 5. Verevening

In artikel 5 is de verevening van het te verdelen pensioen geregeld. Bij verevening heeft de tot verevening gerechtigde echtgenoot recht op uitbetaling van de helft van het tijdens de huwelijkse periode door de andere echtgenoot opgebouwde ouderdomspensioen. Daarnaast blijft er recht bestaan op bijzonder partnerpensioen. Omdat conversie de hoofdregel voor verdeling wordt zal verevening veel minder vaak voorkomen dan nu. Echtgenoten kunnen wel afspreken dat het pensioen wordt verdeeld door verevening. Hier kan bijvoorbeeld behoefte aan bestaan omdat vanwege alimentatieverplichtingen ook de wens bestaat bijzonder partnerpensioen te houden. Verder wordt verevend als artikel 4, vierde lid, van toepassing is: bij scheidingen die niet in de BRP worden opgenomen (scheiding in het buitenland die niet wordt geregistreerd en scheiding van tafel en bed), een herberekend arbeidsongeschiktheidspensioen als ouderdomspensioen en bij buitenlandse pensioenregelingen.

Op grond van het derde lid wordt van verevening op grond van de hoofdregel in het tweede lid afgezien indien de echtgenoten binnen een jaar na het tijdstip van de scheiding afwijkende afspraken doorgeven. Die afwijkende afspraken kunnen inhouden dat wel verevening plaatsvindt maar bijvoorbeeld over een andere periode dan de huwelijkse.

Op grond van het vierde lid heeft de tot verevening gerechtigde echtgenoot recht op uitbetaling van het pensioen door het uitvoeringsorgaan tenzij sprake is van pensioen ingevolge een buitenlandse pensioenregeling. De tot verevening gerechtigde echtgenoot die geen recht op uitbetaling door het uitvoeringsorgaan heeft, heeft recht op uitbetaling door de tot verevening verplichte echtgenoot.

Indien de echtgenoten bij een scheiding die niet in de BRP is opgenomen de scheiding binnen een jaar hebben gemeld aan het uitvoeringsorgaan, is er recht op uitbetaling door het uitvoeringsorgaan. Doen zij dit niet of te laat dan heeft de tot verevening gerechtigde echtgenoot recht op uitbetaling jegens de andere echtgenoot.

Indien het ouderdomspensioen dat verevend wordt verhoogd of verlaagd wordt, dan wordt, op grond van het vijfde lid, het deel dat toekomt aan de tot verevening gerechtigde echtgenoot evenredig verhoogd of verlaagd. Daarbij doet het er niet toe om welke reden het ouderdomspensioen wordt verhoogd of verlaagd. Dit kan zijn vanwege keuzes van de pensioengerechtigde zoals een eerdere of latere ingangsdatum van het pensioen of toepassing van een hoog/laag constructie of van gebeurtenissen buiten de pensioengerechtigde zoals indexatie of korting van het ouderdomspensioen. In de Wvps is hetzelfde geregeld in de artikelen 3 en 8.

In het zesde lid is ook voor de verevening geregeld dat het uitvoeringsorgaan de beide echtgenoten informeert over de verevening.

Artikel 6. Bijzondere bepalingen voor verevening

Artikel 6 waarin bijzondere bepalingen staan voor verevening is vrijwel gelijk aan het huidige artikel 7 van de Wvps. In het artikel staan een aantal vermogensrechtelijke bepalingen voor de situatie dat er bij verevening een recht op uitbetaling jegens het uitvoeringsorgaan bestaat. Daarbij is hetgeen in artikel 7, eerste, tweede en vijfde lid, Wvps staat in dit wetsvoorstel samengevoegd in artikel 6, eerste lid.

Op grond van het eerste lid wordt het deel van het pensioen dat niet aan de vereveningsplichtige echtgenoot wordt betaald geacht niet tot zijn pensioen te behoren in geval van beslag, inhouding, korting, voor bepalingen waarin is geregeld in welke gevallen en in hoeverre kan worden beschikt over pensioen of een aanspraak op pensioen en een volmacht tot invordering van pensioen.

Alleen het deel van het pensioen dat aan de vereveningsplichtige echtgenoot zelf wordt betaald wordt dus door beslag getroffen. Crediteuren van een tot verevening verplichte echtgenoot kunnen dus alleen verhaal zoeken op dat deel van het pensioen dat aan hem wordt betaald.

Ook voor bepalingen waarin is geregeld in welke gevallen en in hoeverre kan worden beschikt over pensioen of een aanspraak op pensioen zoals overdracht, in pandgeving of een andere handeling waardoor de vereveningsplichtige enig recht op zijn pensioen of zijn aanspraak op pensioen aan een ander toekent kan dit alleen betrekking hebben op dat deel van het pensioen of de aanspraak dat aan de tot vereveningsplichtige echtgenoot toekomt. Ook een volmacht tot invordering van pensioen kan alleen betrekking hebben op het deel van het pensioen dat aan de vereveningsplichtige echtgenoot wordt betaald.

In het tweede lid is bepaald dat bij afkoop op redelijke wijze rekening wordt gehouden met de pensioenbelangen van de vereveningsgerechtigde echtgenoot. Het op redelijke wijze rekening houden met de pensioenbelangen van de tot verevening gerechtigde echtgenoot betekent in elk geval dat die afkoop niet mag leiden tot benadeling van de tot verevening gerechtigde echtgenoot.

Artikel 7. Afwijkende afspraken

In artikel 7 is een regeling opgenomen voor afwijkende afspraken die de echtgenoten kunnen maken. Allereerst is in het eerste lid geregeld dat de echtgenoten een gewaarmerkt afschrift of uittreksel van de huwelijkse voorwaarden of de schriftelijk gesloten overeenkomst met het oog op de scheiding waarin het recht op verdeling is uitgesloten of andere afwijkende afspraken zijn opgenomen aan het uitvoeringsorgaan verstrekken. Indien de echtgenoten dit niet doen of niet tijdig doen kan de overeenkomst niet aan het uitvoeringsorgaan worden tegengeworpen. Niet tijdig is niet binnen de termijn die de wet daarvoor geeft: twee maanden (artikel 4, derde lid), zes maanden (artikel 4, eerste lid) of een jaar (artikel 5, derde lid).

Het uitvoeringsorgaan hoeft dus niet een doorgevoerde conversie te wijzigen of terug te draaien. Als de echtgenoten afwijkende afspraken hebben gemaakt die zij niet op de voorgeschreven wijze hebben doorgegeven, zullen zij dit onderling moeten regelen. Dit komt overeen met de regeling in artikel 2, tweede lid, van de Wvps.

In het tweede lid is bepaalde welke afwijkende afspraken kunnen worden gemaakt. Naast uitsluiting van het recht op verdeling betreft dit: verevening in plaats van conversie, verdeling over een andere periode dan de huwelijkse periode (bijvoorbeeld ook de voorhuwelijkse periode) en verdeling van een ander deel dan de helft van de opbouw over de huwelijkse periode (in plaats van 50/50 bijvoorbeeld 75/25). Als er een afwijkende periode voor de verdeling is afgesproken en zowel ouderdomspensioen als partnerpensioen verdeeld worden, moet daarbij dezelfde periode voor beide pensioensoorten gebruikt worden.

Andere afwijkende afspraken worden op grond van dit wetsvoorstel niet verwerkt. Als echtgenoten wel dergelijke andere afspraken hebben gemaakt moeten zij dit onderling regelen. Het uitvoeringsorgaan verdeelt dan op grond van dit voorstel.

In het derde lid wordt geregeld dat instemming van het uitvoeringsorgaan nodig is voor een afwijkende afspraak indien deze inhoudt dat meer pensioen wordt toebedeeld aan de tot verdeling gerechtigde echtgenoot dan in de standaardverdeling. In artikel 5, eerste lid, van de Wvps is een algemeen instemmingsrecht voor het uitvoeringsorgaan opgenomen voor de keuze voor conversie. In de Wvps is conversie de afwijking van de hoofdregel voor verdeling verevening. In dit wetsvoorstel wordt conversie de hoofdregel en is het instemmingsvereiste bij afwijkende afspraken beperkt tot de situatie dat, zowel bij conversie als verevening, het risico ten opzichte van de standaardverdeling meer wordt verlegd naar de verdelingsgerechtigde.

Artikel 8. Directeur-grotoaandeelhouder

Het pensioen van de directeur-grotoaandeelhouder is geen pensioen in de zin van de Pensioenwet maar valt wel onder de werkingssfeer van de Wvps en onderhavig wetsvoorstel (artikel 2, eerste lid, onderdeel b) zodat de regels omtrent de verdeling van het ouderdompensioen van toepassing zijn in geval een directeur-grotoaandeelhouder gaat scheiden.

In artikel 8 is de regeling voor het bijzonder partnerpensioen voor de echtgenoot van de (gewezen) directeur-grotoaandeelhouder opgenomen. Deze bepaling is grotendeels gelijk aan artikel 3a van de Wvps, waarbij alleen het tweede en derde lid zijn samengevoegd zonder dat daarmee een inhoudelijke wijziging is beoogd.

In het eerste lid is een afwijkende definitie van scheiding van tafel en bed opgenomen die overeenkomt met de definitie in artikel 3a, eerste lid, Wvps.

Op grond van artikel 1, eerste lid, onderdeel g, is de datum van inschrijving van de beschikking van de scheiding van tafel en bed bepalend. Voor de directeur-grotoaandeelhouder is dit echter de datum van ontbinding van het huwelijk na de scheiding van tafel en bed.

Deze afwijkende definitie is in de Wvps opgenomen omdat in de Pensioen- en spaarfondsenwet (PSW) deze afwijkende definitie gold en beoogd werd het regiem voor de directeur-grotoaandeelhouder materieel gelijk te houden aan het regiem dat gold onder de PSW. Voor de vaststelling van het bijzonder partnerpensioen is dus alleen de datum van ontbinding van het huwelijk relevant (en niet de datum van de eventuele daaraan voorafgaande scheiding van tafel en bed). Het is in het voordeel van de gewezen echtgenoot van de directeur-grotoaandeelhouder, dat uitgegaan wordt van de ontbindingsdatum omdat dan de opbouw van bijzonder partnerpensioen langer duurt dan wanneer wordt uitgegaan van de datum van scheiding van tafel en bed.

In het tweede lid is geregeld dat de echtgenoot van de (gewezen) directeur-grotoaandeelhouder bij scheiding recht krijgt op het tijdens de huwelijkse periode opgebouwde partnerpensioen, tenzij conversie wordt toegepast (bij conversie wordt het partnerpensioen verdeeld). Hiervan is natuurlijk alleen sprake bij partnerpensioen op opbouwbasis.

Het derde, vierde en vijfde lid zijn ongewijzigd ten opzichte van de Wvps. Op grond van het derde lid kunnen de echtgenoten afwijkende afspraken maken bij huwelijkse voorwaarden of scheidingsconvenant. Het uitvoeringsorgaan verstrekt de echtgenoot op grond van het vierde lid een bewijs van diens aanspraak en het vijfde lid regelt dat de aanspraak van de echtgenoot niet zonder diens toestemming kan worden verminderd.

Artikel 9. Inlichtingen

In artikel 9 is de verplichting opgenomen voor echtgenoten, uitvoeringsorgaan en werkgever om elkaar over en weer de gegevens te verstrekken die noodzakelijk zijn

voor de vaststelling van de rechten en verplichtingen die uit de wet voortvloeien. Dit komt overeen met artikel 9 van de Wvps.

Artikel 10 en artikel 11. Wijziging Pensioenwet en wijziging Wvb

In de artikelen 10 tot en met 13 is de wijziging van andere wetten opgenomen.

Onderdeel A

In artikel 1 van de Pensioenwet en artikel 1, eerste lid, van de Wvb worden een aantal definities aangepast en toegevoegd.

Afkoop is gedefinieerd als iedere handeling waardoor pensioenaanspraken en pensioenrechten hun pensioenbestemming verliezen. Bij het vervallen van heel kleine aanspraken (de uitkering van ouderdomspensioen bedraagt op jaarbasis niet meer dan € 2,-) die is geregeld in de Wet waardeoverdracht klein pensioen is overwogen dat daarbij geen sprake is van afkoop in de gebruikelijke zin en is de definitie van afkoop gewijzigd in die zin dat het vervallen van heel kleine aanspraken wordt uitgezonderd van het begrip afkoop. In het voorgestelde artikel 220c, tweede lid, van de Pensioenwet en artikel 214b, tweede lid, van de Wvb wordt geregeld dat op 1 januari 2021 bestaande heel kleine aanspraken op bijzonder partnerpensioen kunnen vervallen. Voorgesteld wordt om ook daarvoor een uitzondering te maken op het begrip afkoop.

In artikel 57, vijfde lid, van de Pensioenwet en artikel 68, vijfde lid, van de Wvb is geregeld dat pensioenuitvoerders kunnen besluiten om vanaf 1 januari 2021 een heel kleine aanspraak op bijzonder partnerpensioen niet te laten ontstaan. Als de pensioenuitvoerder van deze bevoegdheid gebruik maakt blijft het partnerpensioen beschikbaar voor de deelnemer. Om die reden is het voor deze situatie niet nodig een uitzondering te maken op het begrip afkoop omdat de pensioenbestemming behouden blijft.

De definitie van bijzonder partnerpensioen wordt aangepast vanwege de vernummering van de artikelen waarin het bijzonder partnerpensioen is geregeld.

Verder worden definities van de begrippen conversie en verevening toegevoegd door verwijzing naar de artikelen in de Wet pensioenverdeling bij scheiding 2021 en de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding waarin conversie en verevening worden geregeld.

Artikel 10, onderdeel B en artikel 11, onderdeel D

Bij conversie zijn de Pensioenwet en de Wvb van overeenkomstige toepassing op de geconverteerde aanspraak van de gewezen partner. Een geconverteerde aanspraak op ouderdomspensioen wordt daarbij veelal gezien als een slapersaanspraak waardoor bijvoorbeeld het uniform pensioenoverzicht van de gewezen deelnemer verstrekt wordt en voor kleine geconverteerde pensioenen automatische waardeoverdracht kan plaatsvinden. Door de nieuwe redactie van de artikelen 4 van de Pensioenwet en 71 van de Wvb wordt de toepasselijkheid van de Pensioenwet en de Wvb explicieter gemaakt. In artikel 4 van de Pensioenwet en artikel 71 van de Wvb is verder geregeld welke artikelen van de betreffende wetten niet van overeenkomstige toepassing zijn of van overeenkomstige toepassing indien de pensioenregeling erin voorziet. Daarbij is de uitzondering op de overeenkomstige toepassing voor artikel 61 van de Pensioenwet en artikel 73 van de Wvb geschrapt. Ook een geconverteerde aanspraak op ouderdomspensioen kan dus worden uitgeruild voor partnerpensioen. Verder is bij de artikelen over waardeoverdracht alleen nog een uitzondering gemaakt voor de "shop" artikelen bij pensioenfondsen. Die zijn alleen van overeenkomstige toepassing indien de pensioenregeling daarin voorziet. Een geconverteerde aanspraak op ouderdomspensioen kan dus steeds door individuele waardeoverdracht op grond van artikel 71 van de Pensioenwet en artikel 82 van de Wvb worden overgedragen naar de pensioenregeling waar de gewezen partner actief pensioen opbouwt.

Artikel 11, onderdeel B

In de artikelen 4a en 7 van de Wvb wordt een verwijzing aangepast.

Artikel 10, onderdeel C en artikel 11, onderdeel C

In artikel 57 van de Pensioenwet en artikel 68 van de Wvb is het bijzonder partnerpensioen geregeld. De regeling wordt op drie punten aangepast. Allereerst wordt in het eerste lid het bijzonder partnerpensioen voor de gewezen partner van de deelnemer, gewezen deelnemer of gepensioneerd beperkt tot de huwelijkse periode. In de huidige regeling wordt ook het partnerpensioen over de voorhuwelijkse periode meegenomen in het bijzonder partnerpensioen. In aansluiting op de wijziging van het huwelijksvermogensregime (zie hoofdstuk 5 van het algemeen deel van de toelichting) wordt ook het bijzonder partnerpensioen alleen over de huwelijkse periode vastgesteld. Het opgebouwde partnerpensioen over de voorhuwelijkse periode blijft ter beschikking staan van de deelnemer of gewezen deelnemer. Onder een huwelijkse periode wordt ook verstaan de periode van geregistreerd partnerschap of partnerschap in de zin van de pensioenregeling.

Bijzonder partnerpensioen kan alleen worden vastgesteld voor zover opgebouwd partnerpensioen is behouden. Indien het opgebouwde partnerpensioen al is uitgeruild voor ouderdomspensioen, bijvoorbeeld bij de pensioeningang, kan er geen bijzonder partnerpensioen worden vastgesteld.

Ten tweede wordt in het eerste lid opgenomen dat geen bijzonder partnerpensioen wordt vastgesteld als het pensioen wordt verdeeld door conversie. Bij conversie wordt ook het opgebouwde partnerpensioen over de huwelijkse periode verdeeld en geconverteerd in een zelfstandig ouderdomspensioen voor de gewezen partner. Er is dan geen bijzonder partnerpensioen. Omdat conversie de hoofdregel wordt zullen er dus veel minder aanspraken op bijzonder partnerpensioen ontstaan dan in de huidige situatie.

Als derde wijziging wordt mogelijk gemaakt dat pensioenuitvoerders een heel klein bijzonder partnerpensioen, waarvan de uitkering minder dan € 2,- per jaar zou bedragen, niet vaststellen. Het opgebouwde partnerpensioen blijft dan beschikbaar voor de deelnemer of gewezen deelnemer.

In het overgangsrecht (artikel 220c van de Pensioenwet en artikel 214b van de Wvb) is geregeld dat de gewijzigde artikelen van toepassing zijn bij scheidingen na het tijdstip van inwerkingtreding. Scheidingen van voor dat tijdstip worden dus op grond van de huidige wet behandeld.

Artikel 10, onderdelen D, F en H en artikel 11, onderdelen E, G en I

Een aantal artikelen in de Pensioenwet en de Wvb wordt redactioneel aangepast in verband met de Wet pensioenverdeling bij scheiding 2021.

Artikel 10, onderdeel E en artikel 11, onderdeel F

In een nieuw artikel 61a van de Pensioenwet en 73a van de Wvb wordt geregeld dat een aanspraak op een klein bijzonder partnerpensioen (de uitkering bedraagt op jaarbasis per het tijdstip van de scheiding dan wel 1 januari van een op de scheiding volgend jaar waarin de uitruil zal plaatsvinden niet meer dan de grens voor afkoop en waardeoverdracht van kleine pensioenen: in 2018 € 474, 11 per jaar) kan worden uitgeruild voor een ouderdomspensioen voor de gewezen partner. Het gaat daarbij om uitruil van de aanspraak: als het bijzonder partnerpensioen tot uitkering is gekomen omdat de voormalig echtgenoot is overleden kan uitruil niet meer plaatsvinden.

Op grond van het eerste lid heeft de gewezen partner zelf het recht bijzonder partnerpensioen uit te ruilen tegen ouderdomspensioen uiterlijk met ingang van de datum waarop het ouderdomspensioen ingaat of kan ingaan.

Op grond van het tweede lid heeft de pensioenuitvoerder het recht tot uitruil gedurende een jaar na de scheiding mits de gewezen partner instemt met de uitruil. De

pensioenuitvoerder kan in deze periode dus een aanspraak op een bijzonder partnerpensioen uitruilen tegen ouderdomspensioen voor de gewezen partner met instemming van de gewezen partner. Voor de periode van een jaar is gekozen omdat een bijzonder partnerpensioen alleen nog ontstaat bij verevening en verevening als afwijkende afspraak voor pensioenverdeling moet worden gemeld binnen zes maanden na de scheiding. De pensioenuitvoerder heeft dan vervolgens nog ten minste zes maanden om de uitruil te realiseren.

In het derde en vierde lid zijn de bepalingen opgenomen over de sekseneutrale ruilvoet en opbouwkeuzevoet en collectieve actuariële gelijkwaardigheid die ook in de andere artikelen met uitruil en keuzemogelijkheden staan.

In het vijfde lid is geregeld dat het uitgeruilde ouderdomspensioen gelijkgesteld is aan een geconverteerd ouderdomspensioen. Artikel 4 van de Pensioenwet en artikel 71 van de Wvb is daarmee ook van toepassing.

Artikel 10, onderdeel G en artikel 11, onderdeel H

Artikel 68 van de Pensioenwet en artikel 80 van de Wvb regelt de afkoop van een klein bijzonder partnerpensioen na de scheiding. Deze artikelen worden op twee punten gewijzigd. Aan het eerste lid wordt toegevoegd dat eenzijdige afkoop door de pensioenuitvoerder niet kan indien de gewezen partner aangeeft of heeft aangegeven het bijzonder partnerpensioen te willen uitruilen voor ouderdomspensioen. Deze uitruil gaat dan voor.

Ten tweede is in het tweede lid de termijn voor eenzijdige afkoop gewijzigd van zes maanden naar een jaar na de scheiding. Zie hiervoor de toelichting bij artikel 10, onderdeel E en artikel 11, onderdeel E.

Artikel 10, onderdeel H en artikel 11, onderdeel I

Artikel 79 van de Pensioenwet en artikel 87 van de Wvb worden aangepast in verband met het introduceren van een nieuw keuzerecht voor uitruil van een aanspraak op een klein bijzonder partnerpensioen in ouderdomspensioen in de artikelen 61a van de Pensioenwet en 73a van de Wvb. Pensioenuitvoerders hebben de plicht de waarde aan te wenden conform de keuze van de gewezen partner. Daarbij wordt verder geregeld dat geen kosten in rekening worden gebracht bij de gewezen partner voor deze waardeoverdracht.

Artikel 10, onderdeel J en artikel 11, onderdeel K

In artikel 176 van de Pensioenwet en artikel 171 van de Wvb worden de nieuwe artikelen 61a van de Pensioenwet en 73a van de Wvb toegevoegd aan de opsomming van beboetbare artikelen.

Artikel 10, onderdeel K en artikel 11, onderdeel L

In artikel 220c van de Pensioenwet en artikel 214b van de Wvb is overgangsrecht opgenomen.

In het eerste lid is bepaald dat de wijzigingen van artikel 57 van de Pensioenwet en artikel 68 van de Wvb alleen van toepassing zijn bij scheidingen vanaf de datum van inwerkingtreding van dit wetsvoorstel, naar verwachting 1 januari 2021.

In het tweede lid is een bepaling opgenomen op grond waarvan pensioenuitvoerders kunnen besluiten om bestaande aanspraken op heel kleine bijzondere partnerpensioenen (de uitkering zou ten tijde van de scheiding op jaarbasis niet meer bedragen dan € 2,- per jaar) te laten vervallen. Deze bepaling komt overeen met hetgeen in artikel 220b, tweede lid, van de Pensioenwet en artikel 214a, tweede lid, van de Wvb is geregeld voor het vervallen van heel kleine ouderdomspensioenen.

In het derde lid is geregeld dat de artikelen die regelen dat een klein bijzonder partnerpensioen (de uitkering zou niet meer bedragen dan € 474,11 (2018) per jaar) kan worden uitgeruild voor een ouderdomspensioen voor de gewezen partner van toepassing zijn indien het bijzonder partnerpensioen is ontstaan als gevolg van een scheiding na 1 januari 2021.

Voor bestaande kleine partnerpensioenen, ontstaan als gevolg van een scheiding voor 1 januari 2021, wordt in het vierde lid geregeld dat pensioenuitvoerders gedurende twee jaar, tot 1 januari 2023, het recht krijgen deze partnerpensioenen uit te ruilen in ouderdomspensioen voor de gewezen partner indien de gewezen partner met de uitruil instemt.

In het vijfde lid is geregeld dat het gewijzigde artikel 68, tweede lid, van de Pensioenwet en artikel 80, tweede lid, van de Wvb van toepassing zijn bij scheidingen vanaf 1 januari 2021. Daarbij gaat het om de wijziging van de termijn waarbinnen eenzijdige afkoop kan van zes maanden na de scheiding naar een jaar na de scheiding.

Artikel 12. Wijziging Burgerlijk Wetboek

Artikel 155 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek wordt redactioneel aangepast.

Artikel 13. Wijziging Algemene wet bestuursrecht

Artikel 10 van Bijlage 2 van de Algemene wet bestuursrecht wordt redactioneel aangepast.

Artikel 14. Overgangsrecht

In artikel 14 is het overgangsrecht opgenomen. Onderhavig wetsvoorstel zal van toepassing zijn bij scheidingen vanaf de datum van inwerkingtreding van de wet, naar verwachting 1 januari 2021. Op scheidingen voor die datum blijft de Wvps van toepassing.

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,

De Minister voor Rechtsbescherming,